

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU
LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA

VAPAAEHTOINEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN JA SEN VAIHTOEHDOT
LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTUTTUA VUONNA 2010

Marja Levy
Talouden ja rahoituksen
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
Huhtikuu 2011

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelma:	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto:	Talous ja rahoitus
Opinnäytetyön nimi:	Eläkesäästäminen ja sen vaihtoehdot lainsäädännön muututtua vuonna 2010
Tekijä:	Marja Levy
Vuosi:	2011
Sivumäärä:	47

Tiivistelmä:

Suomen eduskunta sääti sidotusta pitkäaikaissäästämisestä lain, joka tuli voimaan 1.1.2010. Opinnäytetyön tarkoituksena oli perehdyttää lukija Suomen eläkejärjestelmän perusteisiin ja syvällisemmin lakiuudistuksen tuomiin uusiin mahdollisuuksiin vapaaehtoisen lisäeläkkeen kartuttamiseksi lakisääteisen eläkkeen lisäksi.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös pohtia ja verrata eläkesäästämistä harkitsevan henkilön vaihtoehtoja eläkesäästämislle. Tämän lisäksi haluttiin esitellä keinoja eläkevakuutusten omatoimiseen vertailuun. Tarkoituksena oli antaa kuva siitä, miten kuluttaja pystyy itsenäisesti vertailemaan eri palveluntarjoajien eläkevakuutuksia, mitä hänen tulisi ottaa huomioon ennen sopimuksen tekoa ja ennen kaikkea mitkä ovat tavalliset sudenkuopat, jotka tulevat usein ilmi vasta sopimussenteon jälkeen.

Tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja tutkimusaineistona käytettiin lakeja, lainvalmistelutöitä, viranomaisohjeita ja oppaita sekä palveluntarjoajien materiaaleja. Yhtiöiden välisessä vertailuosiossa päävälineenä tutkimuksen teossa käytettiin palveluntarjoajien Internetissä olevia eläkelaskureita. Näiden avulla tehtiin neljä vertailulaskelmaa kolmen suomalaisen palveluntarjoajan välillä.

Tutkimuksen tärkeimpiä tuloksia oli huomata, kuinka hankalaa ja aikaa vievää eläkevakuutusta harkitsevan henkilön on vertailla palveluntarjoajien tarjoamia tuotteita niin, että tulokset olisivat täysin vertailukelpoisia keskenään. Tutkimuksen avulla huomattiin, että eläkevakuutuksiin liittyvien kulujen vertailu on mahdotonta, sillä yhtiöt eivät ilmoita perimiään kuluja selkeästi eivätkä palveluntarjoajat ota niitä laskureissaan huomioon lainkaan.

PS-tileistä vertailua ei ollut mahdollista tehdä, koska säästäjä itse valitsee, mitä tuotteita (rahastoja, osakkeita jne.) säästämiskohteeksi itselleen valitsee. Palveluntarjoajilla ei Internetissä ollut PS-tilien vertailuun sopivia laskureita.

Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä tuli todella tarpeeseen, mutta kuluttajan on tarkistettava erittäin huolellisesti sijoitustuotteen kaikki ehdot, kulut, palkkiot ja riskit, joita palveluntarjoaja ei välttämättä oma-aloitteisesti ilmoita. Eläkesäästämiseen tarjolla olevia vaihtoehtoja ja lainsäädäntöä tulisi kehittää edelleen ja tuotteiden hinnoista, kuluista ja ominaisuuksista pitäisi saada läpinäkyvämpiä. Koska tuotteita tarjoavat palveluntarjoajat ovat sijoitustuotteiden ammattilaisia, tulisi heidän myös kantaa osa sijoituksen taloudellisesta riskistä.

Avainsanat: eläkesäästäminen, eläkevakuutus, pitkäaikaissäästämistili

Degree Program:	Economics and Business Administration
Major:	Accounting and Finance
Title:	The options of voluntary pension saving after the legislation changed in 2010
Author:	Marja Levy
Year:	2011
Number of Pages:	47

Abstract:

In January 2010 a new law about long-term saving came into effect. This law opened the pension savings markets and increased the competition when long-term saving accounts get on to the market and the pension insurances were not the only possibility to save voluntary pensions anymore. The objective of this thesis was to introduce the main points of Finland's pension system and to analyze and compare new and old voluntary pension saving possibilities.

The research focuses on different voluntary pension saving possibilities, considered especially from the point of view of young people. The main research was a comparison of four service providers' pension insurance products and their characteristics. In every comparison was used service providers' pension counters on the Internet.

Results of this research were quite surprising. Service providers' pension counters were not easily comparable. It was hard to get information on the basis of calculations and to enter similar data to all counters. Service providers hide almost all of their costs and charges and don't tell the customer all the information that is needed to make proper conclusions.

It is very important for young people to think about their time of retirement early enough, because when people start saving money younger, the difference on the future's supplementary pension is big. On the other hand, the legislation of long-term saving should still be developed, because service providers hide too much information from the customer and don't take any responsibility of the economical risks of the pension investments.

Keywords: voluntary pension saving, pension insurance, long-term pension savings account

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO	2
3	LAKISÄÄTEISTEN ELÄKKEIDEN RAKENNE JA MUODOSTUMINEN	3
	3.1 Kansaneläke	3
	3.2 Työeläke	4
4	VAPAAEHTOISEN ELÄKESÄÄSTÄMISEN VAIHTOEHDOT	6
	4.1 Lakiuudistuksen taustaa ja uusien sijoitustuotteiden tulo markkinoille	6
	4.2 Vapaaehtoiset eläkevakuutukset	8
	4.2.1 Eläkevakuutukset pähkinäkuoressa	8
	4.2.2 Millainen on eläkevakuutukseen säästäjä?	10
	4.3 Pitkäaikaissäästämistilit	12
	4.3.1 Perustietoa PS-tileistä	12
	4.3.2 Millainen on PS-tilille säästäjä?	14
5	VAPAAEHTOISEN ELÄKESÄÄSTÄMISEN KULUT	15
6	ELÄKESÄÄSTÄMISEN HYÖTYJÄ	16
	6.1 Veroedut eläkevakuutuksissa ja pitkäaikaissäästämistileissä	16
	6.2 Muut edut	17
7	ELÄKESÄÄSTÄMISEN RISKIT	18
8	ELÄKESÄÄSTÖJEN NOSTO	20
9	ELÄKESÄÄSTÖJEN VEROTUS KUOLEMANTAPAUKSISSA	22
	9.1 Eläkevakuutukset	22
	9.2 Pitkäaikaissäästämistilit	23
10	ELÄKEVAKUUTUSTEN JA PS-SOPIMUSTEN VERTAILUA	24
11	ELÄKESÄÄSTÄMINEN MUISSA MAISSA	26
12	KOLMEN MERKITTÄVÄN PALVELUNTARJOAJAN ELÄKEVAKUUTUSTUOTTEIDEN VERTAILUA	27
	12.1 Vertailun taustat	27
	12.2 Kolmen eri palveluntarjoajan eläkelaskureilla saadut vertailutulokset	29
	12.2.1 Vertailu 1	29
	12.2.2 Vertailu 2	31
	12.2.3 Vertailu 3	32
	12.2.4 Vertailu 4	33

13	YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA	34
13.1	Laskureiden vertailua yleisellä tasolla	34
13.2	Kuukausittaisen säästösumman vaikutus vertailutulokseen	37
13.3	Säästämisen aloitusten vaikutus vertailutulokseen	37
13.4	Tulojen vaikutus vertailutulokseen	39
14	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
15	TUTKIMUSTYÖN ARVIOINTI	43
	LÄHTEET	45

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on perehtyä vapaaehtoiseen eläkesäästämiseen ja sen eri vaihtoehtoihin. Aihe on ajankohtainen, sillä vuoden 2010 alussa astui voimaan laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä (L22.12.2009/1183), ja se on vaikuttanut eläkesäästämismarkkinoihin ja niiden muotoihin. Tarjonta on kasvanut, ja kuluttajilla on enemmän vaihtoehtoja parantaa tulevaa eläkettään vanhuusiän koittaessa.

Suomen eläkejärjestelmä koostuu lakisääteisestä kansaneläkkeestä ja työeläkkeestä. Kansaneläkettä maksetaan kaikille, jotka eivät ole kerryttäneet työeläkettä lainkaan tai todella vähän. Suurien ikäluokkien jäädessä eläkkeelle tulee vapaaehtoisesta eläkesäästämisestä ja sen vaihtoehtojen kehittämisestä entistä tärkeämpiä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota tiivis kooste Suomen eläkejärjestelmästä ja perehdyttää lukija vapaaehtoisen eläkesäästämisen vaihtoehtoihin sekä auttaa lukijaa itse vertailemaan palveluntarjoajien tuotteita. Aihe on tutkimisen arvoinen, sillä eläkesäästämisestä ja sen vaihtoehtoista ei ole ilmestynyt juurikaan kirjallisuutta ja tutkimustuloksia eri eläkesäästämismuodoista ja niiden kannattavuudesta on vähän. Tämä johtuu siitä, että laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä on vielä uusi eikä siitä ole vielä paljoa kokemuksia. Eri medioissa aiheesta on puhuttu paljon, mutta kuluttajan on vaikea muodostaa luotettava kuva aiheesta ja artikkeleiden totuudenmukaisuudesta. Artikkelit monesti pohjautuvat lähinnä kirjoittajan omiin mielipiteisiin ja palveluntarjoajien markkinointiviestintään, joissa aiheen käsittely on suppeaa.

Taloudellinen tilanne ympäri maailman huolestuttaa monia palkansaajia, ja he pelkäävät niin työpaikkojensa kuin myös toimeentulonsa puolesta tulevana eläkeaikana. Monien ihmisten suuri pelko on, että he eivät tule toimeen saamallaan lakisääteisellä eläkkeellä, kun suuret ikäluokat jättävät työnsä. Tämän vuoksi on tärkeää tutkia ja vertailla eläkesäästämistä ja sen vaihtoehtoja nyt, kun lakiuudistus

on astunut voimaan, ja pyrkiä koko ajan kehittämään uusia, parempia vaihtoehtoja eläkesäästämiseksi.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Tutkimusaineistona olivat lait, lainvalmistelutyöt ja viranomaisohjeet sekä erilaiset oppaat. Lisäksi perehdyttiin palveluntarjoajien materiaaleihin sekä eläkesäästämistuotteiden ominaisuuksiin ja sopimusehtoihin. Aiheesta on kirjoitettu paljon artikkeleita ja muita kirjoituksia, joita on myös käytetty tässä tutkimuksessa lähteinä.

Tutkimusosiossani vertailen neljän suurimman palveluntarjoajan vapaaehtoisia eläkevakuutuksia palveluntarjoajien Internet-sivuilla olevien eläkelaskureiden avulla. Tutkimuskysymyksenäni on, missä iässä eläkevakuutukseen säästäminen kannattaa aloittaa ja miten säästäjän aloitusikä vaikuttaa kerrytettyyn lisäeläkkeeseen, jos oletetaan säästösumman pysyvän samana.

Lisäksi haluan selvittää, miten palveluntarjoajat kertovat ehdoistaan ja kuluistaan tavalliselle kuluttajalle, joka haluaa tehdä vertailun itsenäisesti Internetin avulla, ennen kuin menee konttorille tekemään sopimusta valitsemansa palveluntarjoajan kanssa. Tutkimuksen vertailuosiossa käytetään vain palveluntarjoajien julkista materiaalia ja Internetissä löytyviä laskureita, eikä käydä esimerkiksi kaikilla kontto-reissa pyytämässä erikseen yksilöityä tarjousta, sillä siten palveluntarjoajien jakamien tietojen ja hintojen pätevyyttä ja läpinäkyvyyttä ei voi niin hyvin arvioida.

3 LAKISÄÄTEISTEN ELÄKKEIDEN RAKENNE JA MUODOSTUMINEN

3.1 Kansaneläke

Kansaneläkkeen myöntäjä on Kansaneläkelaitos (Kela), ja sen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo niille henkilöille, joilla työansiot ovat olleet suhteellisen pienet tai jotka ovat työskennelleet esimerkiksi kotona kodin ja perheen parissa. Esimerkiksi monilla maatalon emännillä ja kotiäideillä ei ole ollut varsinaisia palkkatuloja, eikä heille ole sen vuoksi kertynyt työeläkettä lainkaan. Moni pitää tätä epäoikeudenmukaisena, sillä heidän työmääränsä on ollut vähintään yhtä suuri, ellei jopa suurempi, kuin ulkopuolisessa palkkatyössä käyvällä henkilöllä. Myös pitkäksi aikaa työttömäksi jääneillä sekä ikänsä osapäivä- tai pätkätoita tehneillä työeläkekertymä jää usein pieneksi. (Suomen eläkejärjestelmä 2007, 27–28.)

Työeläke on yleensä suurempi kuin kansaneläke, ja kansaneläkettä maksetaan vain, jos työeläkettä on kertynyt vähän tai sitä ei mahdollisesti ole kertynyt lainkaan. Tällöin eläkeikään päässeellä on oikeus täyteen kansaneläkkeeseen tai osaan siitä. (Kenelle kansaneläkettä. 2011.)

Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2011 on 586,46 euroa kuukaudessa, mutta avio- tai avoliitossa asuminen alentaa sen määrää hieman, käytännössä 520,19 euroon kuukaudessa. Tämä on suhteellisen vähän, sillä saadakseen täyttä kansaneläkettä saa eläkeläisen ansiotyöllä ansaitsema työeläke olla enintään 51,79 euroa kuukaudessa. Monen pelkällä kansaneläkkeellä elävän vanhuksen täytyy nostaa samalla jotain muuta tukea, kuten asumistukea, jotta hänen olisi mahdollista selvitä tavallisista laskuista tai vaikkapa monelle vanhukselle tarpeellisen hoitokodin välttämättömistä maksuista. (Kansaneläkkeen määrä. 2011.)

Kaikki Suomessa asuvat henkilöt ovat oikeutettuja saamaan lakisääteistä vanhuuseläkettä, joka on kansaneläkkeen yksi muoto, ja sen maksaa Kansaneläkelaitos. Tätä eläkettä ovat kaikki oikeutettuja saamaan saavutettuaan säädetyn eläkeiän, joka tällä hetkellä (v. 2011) on 65 vuotta. Vanhuuseläkettä saa siis silloinkin, vaikka henkilö ei varsinaisessa ansiotyössä olisi koskaan ollut. Vanhuuseläkettä

on mahdollista hakea jo 62-vuotiaana, mutta tämä varhennettu eläke pienentää eläkettä 0,4 prosenttia kaikilta niiltä kuukausilta, joilta henkilö eläkettä nostaa ennen varsinaista lakisääteistä eläkeikää. Tämä toimii usein hyvänä kannustimena työssäkäyntiin lakisääteiseen eläkeikään asti, sillä mikäli vanhuuseläkkeen nostoa aikaistetaan ja tätä kautta eläke pienenee prosentuaalisesti koko ajan, ei sen määrä kasva täyteen määrään silloinkaan, kun henkilö täyttää 65 vuotta. (Vanhuuseläke. 2010.)

Kansaneläkkeen nostoajankohdan alkua voidaan myös lykätä, joten eläkkeelle ei ole pakko jäädä vielä 65-vuotiaana. Lykkäämisen avulla voi korottaa tulevaisuudessa saamaansa eläkettä suunnilleen samalla periaatteella kuin eläkeiän aikaisamisessa. Jos henkilö työskentelee edelleen täytettyään 65 vuotta, korottuu vanhuuseläke 0,6 prosenttia jokaiselta eläkkeen noston alkua lykkäävältä kuukaualta. Näin ollen, mikäli henkilö on terve ja halukas jatkamaan työntekoa vielä muutamman vuoden, hän saa työskentelyn myötä lisäkorvausta hieman suurempien eläkkeiden myötä silloin, kun jää eläkkeelle. (Vanhuuseläke. 2010.)

Toisaalta, mikäli eläkkeensaaja on edelleen halukas jatkamaan työntekoa, hän voi mennä ansiotyöhön vanhuuseläkkeen saamisen lisäksi. Tämä eläkkeen saamisen rinnalla tehty työ kartuttaa uutta eläkettä 1,5 prosenttia 68 ikävuoteen asti. Tämän jälkeen jatketusta työstä ei lisäeläkettä enää kartu, ja tämän vanhuuseläkkeellä tehdyn työn lisäeläkkeen saa maksuun aikaisintaan henkilön täytettyä 68 vuotta. (Eläkeläiset voivat käydä töissä. 2010.)

3.2 Työeläke

Työntekijän eläkelaki määrittää, miten työeläkettä palkansaajalle kertyy ja ketkä siihen ovat oikeutettuja. Lain mukaan ansioperusteista eläkettä kerryttää Suomessa lähes mikä tahansa palkkatyö ja työnantajalla on velvollisuus vakuuttaa työntekijän työsuhde jossain valitsemassaan eläkevakuutusyhtiössä. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuus alkaa aina seuraavassa kuussa, kun työntekijä on täyttänyt 18 vuotta, ja päättyy hänen täytettyään 68 vuotta. Vakuutetulla on mahdollisuus jäädä vanhuuseläkkeelle 63–68 vuoden iässä. Mitä aikaisemmin vakuutettu jää

eläkkeelle, sitä vähemmän eläkettä kuitenkin ehtii karttua eläkkeelle jäämiseen mennessä. (Työntekijän eläkelaki 2006, 4 luku 63 § ja 70 §.)

Työeläkettä kertyy sitä enemmän, mitä vanhemmaksi palkansaaja tulee. Työeläkkeen kertyminen alkaa 18 ikävuodesta, ja 53 vuoden ikään karttumisprosentti on 1,5 palkansaajan vuosiansioista. Tämän jälkeen 63 ikävuoteen asti eläkettä karttuu 1,9 prosenttia kunkin työssäolovuoden ansiotuloista ja tämän jälkeen jopa 4,3 prosenttia vuosiansioista 68 ikävuoteen asti. Näin ollen, jos palkansaaja jaksaa olla töissä vielä 63 ikävuoden jälkeen, kerryttää hän sillä huomattavasti suurempaa eläkettä itselleen loppuelämää ajatellen. (Ikä antaa bonusta eläkkeeseenkin.)

Myös työeläkkeen saaja voi aikaistaa eläkkeelle jäämistään niin, että lopettaa työnteon jo 62-vuotiaana (vrt. kansaneläke, kohta 3.1). Myös työeläkkeen määrä pienenee, jos vakuutettu jää eläkkeelle aikaisemmin, mutta vähennettävä summa on hieman suurempi kuin kansaneläkkeessä. Jos palkansaaja jää varhennetulle eläkkeelle, pienennetään hänen työeläkettään 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan. Tämä vähennys lasketaan eläkkeestä, jonka palkansaaja on kerinnyt siihen mennessä ansaita. Varhennusvähennyksen tehtävänä on mahdollistaa eläkkeelle jääminen jo aiemmin, jos henkilön varat sen sallivat. (Työntekijän eläkelaki 2006, 3 luku 12 §.)

Mikäli vakuutettu haluaa korottaa työeläkettään, hänellä on mahdollisuus jatkaa työntekoa yli 68 vuoden iän oman halun ja jaksamisen mukaan. Jos työntekoa jatketaan tuon rajan yli, korottuu saatava työeläke 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jona työntekoa jatketaan. Tällä tavoin halutaan tukea työntekoa mahdollisimman pitkään, kun eläkettä ei tarvitse maksaa niiltä muutamalta vuodelta, jolloin henkilö olisi jo oikeutettu nostamaan eläkettä. Tästä järjestelystä hyötyvät kaikki, sillä kun varttuneemmatkin työntekijät ovat halukkaita edelleen pysymään työmarkkinoilla mukana, kertyy valtiolle ja kunnalle enemmän verotuloja ja toisaalta eläke- ja verorahoja säästyy jatkettun työnteon myötä. Jatketusta työurasta on etua myös eläkevakuutusyhtiöille, kun heidän ei tarvitse maksaa eläkettä niin pitkään. (Työntekijän eläkelaki 2006, 3 luku 12 §.)

Lisäksi työeläkkeen määrään vaikuttaa elinaikakerroin, joka koskee vuonna 1948 ja sen jälkeen syntyneitä henkilöitä. Koska ihmisten elinikä pitenee koko ajan, pyri-

tään elinaikakertoimen käytöllä turvaamaan eläkkeiden maksamiseen käytettävien varojen riittävyys kaikille eläkkeensaajille. Jos esimerkiksi vuonna 1988 syntyneen palkansaajan lakisääteinen eläke on 1 000 euroa kuukaudessa, elinaikakerroin on 0,796 ja lopullinen elinaikakertoimella alennettu eläke on 796 euroa kuukaudessa. (Arvio elinaikakertoimen vaikutuksesta.)

Työntekijän eläkelaki on tavallisten palkansaajien eläkelaki. Lakisääteistä eläkettä säädellään myös tiettyjen ammattiryhmien erityislajeissa. Näitä ovat esimerkiksi maatalousyrittäjien eläkelaki MYEL ja yrittäjien eläkelaki YEL sekä valtion palveluksessa työskentelevien eläkelaki VaEL ja kunnan palveluksessa työskentelevien eläkelaki KuEL. (Työeläkkeen säätäminen. 2008.)

4 VAPAAEHTOISEN ELÄKESÄÄSTÄMISEN VAIHTOEHDOT

4.1 Lakiuudistuksen taustaa ja uusien sijoitustuotteiden tulo markkinoille

Valtionvarainministeriö on tutkinut, että eläkeläisten määrä Suomessa lähes kaksinkertaistuu vuoteen 2040 mennessä. Tällöin on arvioitu Suomessa olevan eläkeläisiä noin 1,6 miljoonaa. On myös arvioitu, että väestöstä 11,2 prosenttia on vuoteen 2040 mennessä 80 vuotta täyttäneitä (noin 670 000 ihmistä), kun vuonna 2010 80 vuotta täyttäneitä oli 4,8 prosenttia väestöstä (noin 257 000 ihmistä). Tämä tarkoittaa sitä, että valtion eläkemenot tulevat kasvamaan suuresti seuraavina vuosikymmeninä. Tulevan hoivan tarve on siis suuri, ja valtiolla on suuret paineet tarvittavien varojen keräämiseksi siihen mennessä. (Mäkitalo & Hautala & Narikka & Tuukkanen, 2010)

Monet palkansaajat kokevat tulevan lakisääteisen eläkkeensä liian pieneksi ja haluavat jollain tapaa korottaa sitä. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola on laskenut eläkkeen olevan keskimäärin 52 % tai alle työssäoloaikana saadusta palkasta, mikä tarkoittaa monille varsin suurta elintason laskua eläkeiän alkaessa. Kaikki eivät välttämättä ole miettineet tulevaa eläkeikää ja sitä, miten silloin selviää pie-

nemmillä tuloilla, mikä voi puolestaan aiheuttaa suuria ongelmia tiettyyn elämäntyyliin tottuneille henkilöille. (Usein kysyttyä eläkesäästämisestä.)

Ennen ainoa vaihtoehto saatavan eläkkeen nostamiseen oli ottaa eläkevakuutus jostain valitsemastaan eläkevakuutusyhtiöstä, jolloin maksamalla vakuutusmaksu- ja etukäteen oli mahdollista nostaa korkeampaa eläkettä, kun varsinainen eläkeikä koitti. Vuonna 2002 Suomen valtioneuvosto päätti alkaa tutkia eläkemarkkinoita tarkemmin asettamalla tehtävään työryhmän, joka sai tehtäväkseen selvittää muutostarpeita lainsäädännössä, jotka liittyvät kilpailuun säästö-, sijoitus- ja henkivakuutustuotteiden välille. Tätä tutkimusryhmää alettiin kutsua Siva-työryhmäksi. (Siva-työryhmän väliraportti 2003.)

Siva-työryhmä teki paljon tutkimusta liittyen eläkesäästämiseen ja sen kustannuksiin, kun ainoana vaihtoehtona oli ottaa eläkevakuutus. Yksi huomionarvoinen seikka, jonka he huomasivat, oli, että kun palkansaaja säästää 20 vuotta eläkevakuutukseen, ovat vakuutuksen hoitoon kuluvat kulut yleensä niin suuret, että ne syövät jopa 30 prosenttia tänä aikana säästetystä summasta. Tämän johdosta voidaan nähdä, että vaikka palkansaaja saakin tällä säästömuodolla valtiolta veroetuja, ei niistä ole hyötyä, koska muut kulut ovat näin huikeat. (Koskinen 2009.)

Pitkälti Siva-työryhmän ansiosta huomattiin uusia tarpeita ja valmisteltiin muutosehdotuksia lainsäädännössä, ja vuoden 2009 lopussa Suomen eduskunta sääteli lain sidotusta pitkäaikaissäästämisestä, joka mahdollisti myös pankkien ja erilaisten sijoituspalveluyritysten pääsyn mukaan eläkemarkkinoille. Tämän lakiuudistuksen myötä vakuutusyhtiöiden monopoliasema eläkesäästämismarkkinoilla päättyi, ja nyt ainoa vaihtoehto eläkesäästämiseen ei enää ole eläkevakuutus, vaan samat hyödyt on mahdollista saavuttaa myös esimerkiksi erilaisten rahastojen, osakkeiden, joukkolainojen ja talletusten avulla, joita sijoituspalveluyritykset tarjoavat koko ajan enemmän.

Sampo Pankki kertoo Arvopaperi-lehdessä 21.1.2011 eläkesäästämisen kasvaneen paljon lakiuudistuksen voimaantulon jälkeen. PS-sopimuksia tehtiin vuonna 2010 pelkästään Sampo Pankissa yhteensä 5 020 kappaletta, joka on 51 prosenttia kaikista Suomessa tehdyistä PS-sopimuksista. Voidaankin sanoa, että lakiuudistus tuli tarpeeseen. Kaikki palveluntarjoajat yhteensä tekivät joulukuun 2010

loppuun mennessä PS-sopimuksia yhteensä 9 811, ja yhteensä niihin sijoitettiin varoja noin 10 miljoonaa euroa. (Melander 2011; Leinonen 2011, 3.)

Toisaalta, kaikki eivät ole olleet niin tyytyväisiä lain voimaantulon jälkeen. Eläke-Tapiolan toimitusjohtaja Satu Huber kritisoi vahvasti lain valmistelutyötä, kun vielä mietittiin, millainen laista sidotusta pitkäaikaissäätämisestä pitäisi tulla. Hänen mukaansa kuluttajan tarpeita ja asiakkaiden mielipiteitä ei otettu huomioon, jotta olisi nähty, mistä kuluttajat ovat valmiita maksamaan. Huberin mukaan palveluntarjoajat odottivat, että uuden lain myötä PS-sopimuksia myytäisiin kymmeniätuhansia vuodessa, mutta todellisuudessa niitä on mennyt kaupaksi vain noin 10 000 kappaletta. (Pietiläinen 2011, B6.)

Toisaalta, valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston entinen ylijohtaja Peter Nyberg kertoo, että lain valmistelutyö oli erittäin huolellista, eikä siinä tapahtunut virheitä. Hänen mukaansa palveluntarjoajien tuotteissa ja hinnoissa saattaisi olla ongelmia, jos ne eivät mene kaupaksi. Näin ollen palveluntarjoajien kannattaisi miettiä, miksi eläkesäästämis tuotteet eivät mene kaupaksi halutulla tavalla ja pyrkiä muuttamaan niitä sellaisiksi, että kuluttajat olisivat kiinnostuneempia juuri heidän tuotteistaan. (Pietiläinen 2011, B6.)

4.2 Vapaaehtoiset eläkevakuutukset

4.2.1 Eläkevakuutukset pähkinänkuoressa

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen tarkoituksena on lisätä eläketurvaa, joka lakisääteisellä eläkkeellä saavutetaan. Niitä on mahdollista ostaa eläkevakuutuksia tarjoavilta vakuutusyhtiöiltä. Eläkevakuutukset ovat jo varsin tuttu sijoitusmuoto ihmisille, ja vakuutusyhtiöt ovat myyneet niitä suhteellisen kauan. Pitkään ne olivatkin ainoa eläkesäästämisen muoto, jonka avulla voitiin tavoitella mahdollisimman hyvää verohyötyä.

Pitkäaikaissäätämistilien markkinoille pääsyn jälkeen ihmiset ovat alkaneet enemmän vertailla eläkevakuutuksia ja niiden hintoja, kuluja ja muita kustannuk-

sia, sillä ne ovat yhä edelleen varsin korkeat verrattuna muihin sijoitusmuotoihin. Se on osaltaan pakottanut palveluntarjoajia tarkastamaan hinnoitteluaan sekä itse tuotteitaan, jotteivät ne menettäisi hyviä asiakkaitaan kilpailijoille uusien sijoitusvaihtoehtojen myötä.

Eläkevakuutusten myynti on vähentynyt viime vuosina merkittävästi. Kun eläkevakuutuksia vuonna 2008 myytiin 74 000 kappaletta, myytiin niitä vuonna 2010 enää vain 12 000 kappaletta koko vuoden aikana. Pitkäaikaissäätämislain voimaantulon jälkeen pankit ovat keskittyneet eläkesäästämistuotteidensa markkinoinnissa lähinnä PS-tileihin ja vanhat eläkevakuutukset ovat jääneet huomattavasti vähemmälle. (Leinonen 2011, 3.)

Markkinoilla on sijoitussidonnaisia ja korkosidonnaisia eläkevakuutuksia. Nämä eroavat toisistaan tuoton kertymistavan ja tuottojen säilymiseen liittyvän riskin osalta. Korkosidonnaisessa eläkevakuutuksessa maksettavan tuoton perustana on laskuperustekorko tai muu sopimuskorko, joka on määritelty vakuutus sopimuksessa. Palveluntarjoajan on täten maksettava aina vähintään sopimuksessa määritelty korko säästäjälle. (Ylönen 2011, 10–11.)

Sijoitussidonnaiset vakuutukset eroavat korkosidonnaisista vakuutuksista sen osalta, että niissä vakuutussäästöjen arvo ja niille saatava tuotto perustuu valittujen sijoituskohteiden (rahastot tms.) arvonkehitykseen. Näissä eläkevakuutus sopimuksissa ei siis ole määrätty mitään vähimmäiskorkoa sijoituksille, joten jos valituilla sijoituskohteilla menee huonosti markkinoilla, ei säästäjä saa välttämättä ollenkaan tuottoa sijoituksilleen. Sijoitussidonnaisissa eläkevakuutuksissa säästäjällä on kuitenkin mahdollisuus vaihtaa sijoituskohteitaan vakuutuksen sisällä niin halutessaan. (Ylönen 2011, 12.)

Eläkevakuutusten lähtökohtana on, että vakuutusmaksuilla kerätyt varat sijoitetaan ja rahastoidaan eri kohteisiin, jotka säästäjä itse valitsee. Useimmiten eläkevakuutusmaksut rahastoidaan ja näistä saatavat tuotot käytetään eläkevakuutuksen hoitokuluihin ja tämän jälkeen vakuutuksen ottajan lisäeläkkeen maksuun. Myös sijoituksilla saadut tuotot käytetään tähän samaan tarkoitukseen. (Vakuutussäästäminen. 2009.)

Eläkevakuutuksen hoitoon menneet kulut vakuutusyhtiöt hinnoittelevat pääosin itse. Näin ollen eri yhtiöiden hoitokulut voivat vaihdella hyvinkin paljon ja yksityiselle eläkesäästäjälle jää suuri vastuu yhtiöiden tarjoamien tuotteiden tarkasta vertailusta ja kilpailuttamisesta, koska jo yhden prosentin ero kuluissa tekee pitkällä aikavälillä yllättävän paljon, sillä se pienentää koko ajan eläkevakuutuksesta saatavaa tuottoa. Muutenkin säästäjän kannattaa olla yhtä tarkkana kuin minkä tahansa sijoitusmuodon kohdalla, sillä jo pelkästään kilpailuttamalla vakuutusyhtiöitä voi säästäjä saada edullisemman ja paremmin lisäeläkettä kartuttavan sopimuksen. (Vakuutussäästäminen. 2009.)

Eläkevakuutukseen säästäjän kannattaa pitää mielessä, että vakuutusyhtiö perii hoito- ja muut kulut säästäjältä, vaikka vakuutus ei tuottaisi voittoa lainkaan. Näitä kuluja ovat esimerkiksi etukäteen sovitut prosentuaaliset osuudet vakuutusmaksuista ja vakuutussäästöjen vuosittaisista hoitopalkkioista. Vakuutusyhtiöt perivät myös hoitomaksut aina, kun säästäjä haluaa esimerkiksi siirtää varojaan rahastosta toiseen. Lisäksi tulee huomioida, että eläkevakuutuksiin yleisesti liitettävä kuolemanvaraturvan vakuutusmaksu vaikuttaa saatavaan tuottoon, koska se on aina lisäkulu säästäjälle. (Vakuutussäästäminen. 2009.)

Eläkevakuutuksen siirto toiselle palveluntarjoajalle ilman veroseuraamuksia on tullut mahdolliseksi vasta hiljattain eli 1.1.2010 jälkeen alkaneissa eläkevakuutuksissa. Tämä vakuutuksen siirron mahdollisuus on todella tärkeä asia kuluttajalle, jotta hintojen vertailu ja kilpailuttaminen toimijoiden välillä olisi mahdollisimman tehokasta ja edullista ja mahdollista vielä siinäkin vaiheessa, kun kuluttaja on jo tehnyt eläkevakuutussopimuksen jonkin palveluntarjoajan kanssa. Ennen tätä mahdollisuutta kuluttaja oli ikään kuin loukussa ottamansa vakuutuksen kanssa, kun sitä ei voinut siirtää toiseen yhtiöön, vaikka sieltä olisikin saanut tuottavamman ja kuluiltaan edullisemman vaihtoehdon. (Vakuutussäästäminen. 2009.)

4.2.2 Millainen on eläkevakuutukseen säästäjä?

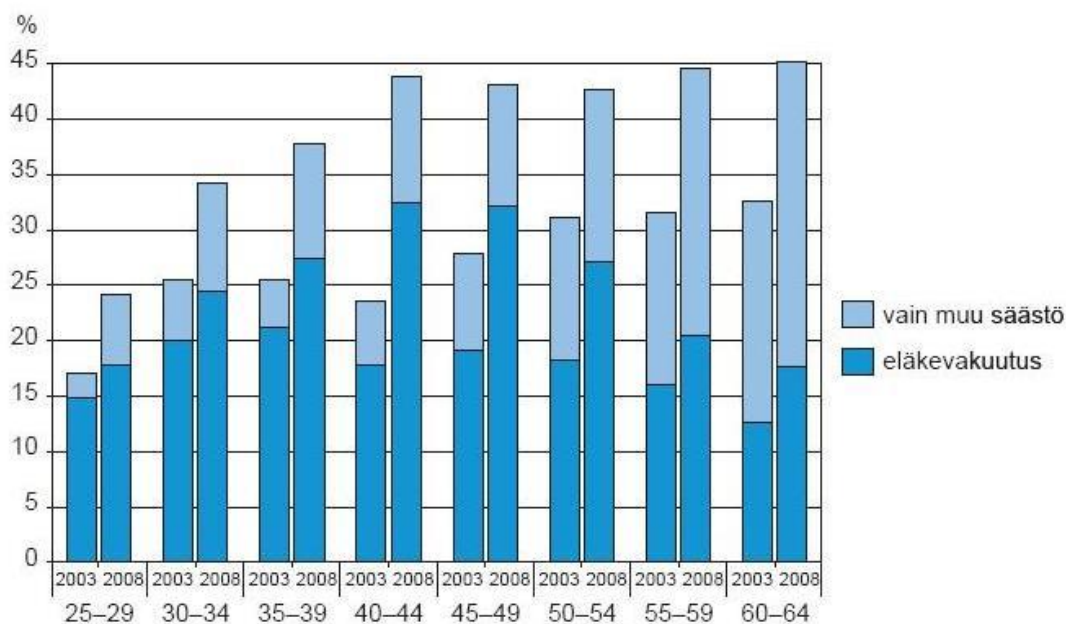
Eläketurvakeskus on vuonna 2010 tutkinut eläkevakuutuksien ottajia tutkimuksessaan työolot ja työssä jaksaminen. Tutkimuksessa pyritään selvittämään syitä var-

hennetulle eläkkeelle siirtymiseen ja myös siihen, miksi toiset haluavat jatkaa työssä mahdollisimman pitkään ja millaisia nämä henkilöt ovat. Tutkimuskohteena tutkimuksessa on myös eläkeläisten selviäminen vähemmillä ansioilla, kun palkkatuloja ei enää ole.

Edellä mainitun tutkimuksen mukaan 24 prosenttia 25–64-vuotiaista palkansaajista säästi yksityiseen eläkevakuutukseen vuonna 2008. Yleisintä eläkesäästäminen on 40–49-vuotiailla palkansaajilla, mikä luultavasti johtuu koko ajan lähenevästä eläkeiästä. Nuorilla asia ei ole niin ajankohtainen, mikä näkyy myös huomattavasti pienemmässä säästämisprosentissa. Toisaalta nuorilla henkilöillä ja nuorilla perheillä ei monesti ole niin paljoa ylimääräistä rahaa, että he voisivat vielä säästää eläkeaikaa varten.

Palkansaajat alkavat tutkimuksen mukaan selkeästi säästää enemmän rahaa eläkeaikaa varten, mitä vanhemmaksi he tulevat. Toisaalta asiaa voidaan katsoa myös niin, että kun työvuosia on takana jo enemmän, on talouskin usein vakaammalla pohjalla kuin aivan työuran alussa, joten rahaa jää myös enemmän säästettäväksi. Tutkimus osoittaa myös, että kun eläkeikä on jo hyvin lähellä noin 60-vuotiaana, muihin sijoitusmuotoihin säästävien henkilöiden osuus kaikista säästäjistä on lähes kaksinkertainen. Tällöin omaisuutta on usein enemmän ja sitä on hajautettu muihinkin sijoitusmuotoihin, kuten vaikka sijoitusasuntoihin lisätulojen saamiseksi. (Tuominen & Takala & Forma 2010, 109–111.)

Yksi eläketurvakeskuksen tekemän tutkimuksen päätuloksista on, että eläkevakuutusten otto on kasvanut huimasti vuodesta 2003 vuoteen 2008. Alla olevasta diagrammista (kuvio 1) voi huomata, että 40–44-vuotiaiden ottamien eläkevakuutusten määrä on kasvanut noin 15 prosenttiyksiköllä ja 45–49-vuotiailla kasvua on ollut hieman alle sen. Kasvutahti on siis ollut kova, mutta tutkimuksen tekoaikana ei pitkäaikaissäästäminen vielä ollut mahdollista samoin veroedin eläkevakuutuksen kanssa, joten kilpailevaa tarjontaa ei vielä ollut markkinoilla samalla tavoin kuin nykyään.

KUVIO 1. Eläkeikää varten säästävien 25–64-vuotiaiden palkansaajien osuus ikäryhmän palkansaajista vuosina 2003 ja 2008 (Tuominen ym. 2010, 110)

4.3 Pitkäaikaissäästämistilit

4.3.1 Perustietoa PS-tileistä

Pitkäaikaissäästämistilejä koskevan lakiuudistuksen myötä eläkesäästämismarkkinat laajenivat ja kuluttajille tuli paljon enemmän tarjontaa ja vaihtoehtoja erilaisen säästötuotteiden myötä. Säästösopimuksen voi tehdä pankin, rahastoyhtiön tai jonkin sijoituspalveluyrityksen kanssa ja sen voi tehdä ainoastaan yksityishenkilö. Sijoitussopimuksessa määritellään sijoituskohteet, sijoitusstrategia ja sijoitusten riskitaso, jota on noudatettava. Mahdolliset sijoituskohteet on määrätty laissa ja niitä ovat esimerkiksi sijoitusrahastot, pörssiosakkeet, joukkovelkakirjalainat ja pankkitilit. Näin ollen, esimerkiksi pörssiin listaamattomiin yrityksiin tai vaikkapa kiinteistöön sijoittaminen ei ole lain puitteissa mahdollista. (Ylönen 2011, 6.)

Säästämissopimuksen tarkoituksena on, että säästäjä perustaa säästämistilin, johon tekee rahasuorituksia. Nämä varat palveluntarjoaja sijoittaa edelleen säästämissopimuksen ja siinä sovitun sijoitusstrategian mukaisesti edellä mainittuihin kohteisiin. Näin ollen kaikki maksuliikenne hoidetaan pankkitilin kautta, jota hallin-

noi talletuspankki. Mikäli palveluntarjoaja on yritys tai rahastoyhtiö, jolla ei itsellään ole talletustilejä, vastaanottaa se asiakkaan rahat säästämistilille jossakin talletuspankissa. Säästäjällä esimerkiksi jo olemassa olevia arvopapereita ei voida ottaa säästämissopimuksen piiriin, sillä säästämissopimuksen nojalla voidaan vastaanottaa vain rahavaroja. (Ossa 2010, 365.)

Pitkäaikaissäästämistileillä on monia varsin hyviä etuja eläkevakuutuksiin verrattuna, sillä PS-tilille säästävä henkilö voi siirtää säästönsä kerran vuodessa yhtiöstä toiseen löydettyään paremman ja tuottoisamman vaihtoehdon ilman, että siitä koituu minkäänlaisia veroseuraamuksia säästäjälle. Kuitenkaan niitä kuluja, jotka palveluntarjoajat itse siirrosta perivät, ei ole määritelty. Tämän vuoksi säästäjän tulee tarkistaa myös tämä vaihtoehto sopimusehdoista säästämissopimusta tehdessään. (Säästäminen PS-tilille 2010.)

Tämän säästövarojen siirron yhtiöstä toiseen lisäksi säästäjällä on mahdollista vaihtaa varoja toiseen kohteeseen PS-tilin sisällä. Vaihdon tulee kuitenkin tapahtua sopimusehtojen ja säästöstrategian mukaisesti. Näin ollen säästäjälle jää suuri vastuu kohteiden valinnasta ja tulee myös huomata, että mikäli säästäjä sijoittaa varansa ulkomaisiin arvopapereihin, ei näitä sijoituksia huomioida Suomen verotuksessa lainkaan. Tämä johtuu siitä, että näistä ulkomaisista tuotoista voi säästäjä joutua maksamaan lähdeveroa ulkomaille. (Ylönen 2011, 7–8.)

Monet sijoittajat ja sellaiset henkilöt, jotka ovat valmiita ottamaan hieman riskiä, valitsevat luultavasti mieluummin PS-tilin kuin eläkevakuutuksen. PS-tilien avulla säästäjä voi paremmin itse osallistua sijoittamiseen, kun sijoituskohteiden vaihto on helpompaa ilman kohtuuttomia kustannuksia. Molemmissa vaihtoehdoissa tosin varat ovat sidottuna valittuun säästämissuotoon, sillä kumpaakaan ei voi nostaa ennen eläkeikää, muutamaa poikkeustilannetta lukuun ottamatta. (Säästäminen PS-tilille 2010)

4.3.2 Millainen on PS-tilille säästäjä?

Sampo Pankki kertoo tiedotteessaan 31.1.2011 naisten säästävän PS-tilille hie-
man miehiä enemmän. Tyypillinen PS-säästäjä heidän mukaansa on 25–35-
vuotias eteläsuomalainen nainen, joka tuntee pankin säästö- ja sijoitustuotteita jo
etukäteen ja on jo kenties aiemminkin säästänyt johonkin toiseen sijoitusmuotoon.
Näin ollen säästäjällä on jo perustiedot hallussaan ja PS-tili tuo mahdollisuuden
saada tavoitella myös verohyötyä sijoituksilleen.

Sampo Pankin varallisuudenhoidon johtaja Kimmo Laaksonen kertoo myös, että
noin 75 prosenttia PS-säästäjistä on sijoittanut varojaan osakkeisiin tai rahastoihin.
Suomalaiset osakkeet olivat myös hyvin suosittuja PS-salkuissa vuonna 2010 ja
yleensä salkkuihin valittiin Nokian, Sampo Pankin, Fortumin, Talvivaaran, Koneen,
Elisan ja Rautaruukin osakkeita. Tämä hyödyttää niin ikään myös Suomen kan-
santaloutta, sillä se lisää kauppaa ja kilpailua myös pörssimaailmassa. Moni, joka
ei itsenäisesti uskalla tai osaa pörssiin rahojaan laittaa, pääsee PS-tilin kautta si-
joittamaan rahaa haluamiinsa yrityksiin. (Sampo Pankki PS-markkinajohtaja 51 %
osuudella. 2011.)

Laaksosen kommentit tukevat myös sitä olettamusta, että PS-säästäminen sopii
paremmin henkilölle, joka haluaa enemmän vaikuttaa sijoituksiensa valintaan ja
seurata niiden avulla saadun tuoton kehitystä aktiivisemmin. Tällaiset henkilöt ovat
käytännössä jo valinneetkin PS-tilin eläkevakuutuksen sijaan ja on pelkästään hy-
vä, että heille tarjoutui tähän mahdollisuus lakiuudistuksen myötä. Ilman lakia sido-
tusta pitkäaikaissäästämisestä, ainoa mahdollisuus veroedun tavoitteluun elä-
kesäästämistuotteiden avulla olisi eläkevakuutus, joka ei kuitenkaan sovi tuotteena
kaikille sijoittajille.

5 VAPAAEHTOISEN ELÄKESÄÄSTÄMISEN KULUT

Eläkevakuutuksista ja PS-tileistä peritään monenlaisia kuluja, joihin säästäjän on syytä perehtyä tarkasti ennen sopimuksen tekemistä. Yhtiöt määrittävät kulunsa itse kummankin säästömuodon kohdalla ja siksi kuluttajan pitää olla erityisen valveutunut ja perehtynyt asiaan, ennen kuin sitoutuu mihinkään. Kuluja vertailemalla säästäjä saa myös paremman kuvan siitä, kumpi säästömuoto sopii juuri itselle ja kummalla tavalla saavuttaa parhaan tuoton omalla kohdallaan.

Eläkevakuutuksista peritään monenlaisia kuluja, ja niiden perintään ei vaikuta, vaikka vakuutus ei tuottaisi säästäjälle voittoa lainkaan. Tämän vuoksi sijoituskohteiden valinta on säästäjälle ensiarvoisen tärkeää, ettei pahimmassa tapauksessa joudu maksamaan tyhjästä. Yksi merkittävä kulu eläkevakuutuksissa on itse vakuutusmaksu ja eläkevakuutukseen yleisesti liitetävän vakuutuksen vakuutusmaksu. Kuolemanvaravakuutus otetaan eläkevakuutuksen yhteyteen lähes aina, sillä vain sen avulla edunsaajat saavat kuolemantapauksessa sovitun korvaussumman, mikäli säästäjä kuolee vakuutussopimuksen voimassaoloaikana. (Eläkevakuutusten kulut ja tuotot 2010.)

Vakuutusmaksujen lisäksi eläkevakuutuksista peritään muitakin kuluja, jotka hie-
man vaihtelevat palveluntarjoajien kesken. Näitä kuluja voivat olla esimerkiksi prosentuaaliset osuudet niin maksetuista vakuutusmaksuista kuin vakuutussäästöis-
tään hoitopalkkioiden muodossa. Näiden kulujen lisäksi peritään usein myös elä-
kevakuutuksen yleisiä hoitokuluja, jotka voivat muodostua esimerkiksi rahastojen
vaihtojen kustannuksista tai muista sijoitusten siirrosta toiseen. (Eläkevakuutusten
kulut ja tuotot 2010.)

Kuluttajan on usein vaikea hahmottaa, mistä kaikesta eläkevakuutuksen kulut
muodostuvat, sillä Suomessa on välttämätöntä ilmoittaa säästäjälle vain vakuu-
tusmaksujen osuus. Muita kuluja, kuten varainhoidon kuluja yhtiöt eivät lisää las-
kelmiinsa. Näin ollen kuluttaja menee helposti halpaan, kun hän ei tiedä ottaman-

sa vakuutuksen todellisia kuluja, jotka osaltaan syövät myös sen avulla saavutettavaa tuottoa. (Lampinen 2009.)

PS-tileistä peritään kuluja siinä missä eläkevakuutuksistakin. Palveluntarjoajat määrittelevät kulunsa itse ja näitä kuluja voivat olla esimerkiksi kuukausittain perittävät tilinhoitopalkkiot tai vaihtoehtoisesti säästösummasta perittävä palkkio jokaisen talletuksen yhteydessä. Tilinhoitokulujen lisäksi palveluntarjoajat monesti veloittavat välityspalkkioita, esimerkiksi sijoituskohteiden hankinnasta. Joissain tapauksissa palveluntarjoaja voi myös vastata sijoituskohteiden valinnasta, jolloin he perivät myös tästä maksun säästäjältä. Kaikkien näiden kulujen lisäksi myös PS-tilin vuosimaksut ovat tyypillisiä. (PS-säästäminen 2010.)

6 ELÄKESÄÄSTÄMISEN HYÖTYJÄ

6.1 Veroedut eläkevakuutuksissa ja pitkäaikaissäästämistileissä

Valtio tukee ja kannustaa eläkesäästämistä myöntämällä säästäjille erinäisiä veroetuja. Samat edut ovat voimassa, oli sitten kyseessä eläkevakuutus tai PS-tili. Eläkesäästäjä saa vähentää verotuksessa pääomatuloistaan korkeintaan 5000 euron maksut vuodessa. Kun pääomatulojen veroprosentti on 28, veroetu on tällöin maksimissaan $28\% \times 5\,000$ euroa eli 1 400 euroa. (Vapaaehtoinen eläkevakuutus. 2010.)

Eläkesäästöjen verovähennys tehdään aina ensisijaisesti veronmaksajan pääomatuloista, mutta koska kaikilla ei niitä ole lainkaan, ne on mahdollista vähentää alijäämähyvityksen muodossa myös ansiotuloista. Tämä on varsin suuri etu joillekin veronmaksajille, sillä sen avulla voidaan pienentää koko vuoden kokonaistulojen verojen määrää ja myös veroprosenttia, ja siirtää verotuksen painopistettä eläkevuosiin, jolloin kokonaistulot ja siten myös veroprosentti jäävät useimmilla alhaisemmiksi. (Ylönen 2011, 18–20.)

Mikäli eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämistilin ottaneella ei itsellään ole tarpeeksi verotettavia tuloja maksujen vähentämiseen, tehdään vähennys aina automaattisesti aviopuolison tuloista, riippumatta siitä onko puolisoilla lapsia, tai myös avopuolison tuloista, edellyttäen kuitenkin, että avopuolisoilla on keskenään vähintään yksi yhteinen lapsi. (Ylönen 2011, 18–20.)

6.2 Muut edut

Eläkesäästäminen on yksi sijoitusmuoto muiden joukossa, ja varsinkin pitkäaikais-säästämisellä voidaan tehdä oikeaa tuottoa, aivan kuten sijoittamalla tavallisiin rahastoihin tai esimerkiksi osakkeisiin. Eläkevakuutukset yleensä sopivat paremmin henkilöille, jotka haluavat sijoittaa rahansa varmaan paikkaan ja turvallisesti, ilman turhaa riskiä tai osake- tai rahastosalkun vaativaa huolenpitoa.

Tuoton lisäksi eläkesäästäminen tuo säästäjälle turvallisuuden tunnetta, kun hän tietää, että eläkeaikaa varten on jo säästetty rahaa elämistä varten. Toisaalta monille säästäjille voi olla hyvä asia, ettei varoja voi niin vain nostaa ulos ja tuhлата johonkin turhaan. Tässäkin asiassa on tietenkin kaksi puolta, kun joskus voi kuitenkin tulla odottamattomia rahantarpeita eikä säästöjä saakaan ulos pankista tai vakuutusyhtiöstä. Säästäjä voi kuitenkin milloin tahansa keskeyttää säästämisen ja näin ollen lopettaa rahan laittamisen PS-tilille, jolloin sopimus jää voimaan muilta osin entisin ehdoin. (Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä 2009, 15 §.)

Myös eläkevakuutuksen voi ottanut henkilö voi keskeyttää säästämisen niin halutessaan. Vakuutuslainsäädännön (28.6.1994/543) 13 §:n mukaan vakuutuksenottajalla on oikeus keskeyttää vakuutusmaksujen maksaminen ja saada vakuutusehtojen mukainen vakuutuksen säästöosuutta vastaava vakuutus (vapaakirja) tai vaihtoehtoisesti vakuutusehtojen mukaan laskettu vakuutuksen säästöosuus (takaisinostoarvo). (Vakuutuslainsäädäntö 1994, 13 §.)

Yhtenä eläkesäästämisen hyötynä voidaan pitää myös sitä, ettei eläkesäästämistuotteiden avulla säästettyjä varoja saa tiettyjen ehtojen täytyttyä ulosmitata säästäjän eikä muun säästövaroihin oikeutetun veloista. Näitä ehtoja ovat, että ulosmit-

tausta toimitettaessa on sopimuksen tekohetkestä kulunut vähintään viisi vuotta ja säästämisajaksi on sovittu vähintään kymmenen vuotta. Näiden lisäksi edellytetään, että säästämistilille ei ole tehty minään vuonna maksusuorituksia viidennestä enempää suoritusten yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut säästössä, jos säästäminen olisi jatkunut tasaisesti täydet kymmenen vuotta. Tämä säännös tuo säästäjälle turvaa, sillä tämän ansiosta edes mahdolliset velkojat eivät pääse käsiin jo säästettyihin eläkesäästöihin. Näin ollen velallinen säästäjä saa ikään kuin lisää maksuaikaa, kun voi luottaa siihen, että eläkesäästöt pysyvät säästössä edelleen veloista huolimatta. Muiden sijoitusmuotojen kohdalla tällaista ulosmittausuojaa ei ole. (Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä 2009, 17 §; Vakuutus-sopimuslaki 1994, 54 §.)

7 ELÄKESÄÄSTÄMISEN RISKIT

Pankit määrittelevät itse perimänsä palkkiot ja tilinhoitokulut, joten säästäjän tulee varautua siihen, että ne eivät välttämättä pysy samansuuruisina koko säästöaikaa. Vaikka esimerkiksi PS-tilien osalta on helppo vaihtaa palveluntarjoajaa toiseen ilman lisäkustannuksia, ei kukaan silti voi luotettavasti ennustaa, millaiset ylläpito- kulut näissä kahdessa eläkesäästämisen vaihtoehdossa on kymmenen saati kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Hoitokulujen nousu on erittäin haitallista säästäjälle, sillä kun hän on varansa tällaiseen säästömuotoon sitonut, hän ei saa nostettua varoja ennen eläkeikää, muutamaa erikseen säädettyä poikkeustilannetta lukuun ottamatta.

Toisaalta myös valtio voi tuoda lisää riskiä eläkesäästämiseen, sillä vaikka nyt edut näyttävät hyviltä sijoitettaessa rahaa pankkiin tai vakuutusyhtiöön, voi verotus ja yhtä lailla muu lainsäädäntö muuttua hyvin paljon eläkkeen nostohetkeen mennessä. Tässä on se riski, että kertynyt eläke voikin nostovaiheessa tulla eri tavalla verotetuksi verosäännösten muuttuessa. Tämän ohella yksi eläkesäästämisen riski on, että lainsäädäntö muuttuu niin, ettei säästäjä voikaan nostaa varo-

jaan silloin kun on ollut tarkoitus. Nyt alin nostoikä on 63 vuotta, mutta kuka tietää vaikka se nousisi tulevaisuudessa, kun lakisääteistä eläkeikääkin pyritään koko ajan nostamaan.

Eläkesäästämispäätöstä tehdessään kuluttajan on syytä vertailla tarkkaan vaihtoehtoja ja miettiä, mikä itselle sopii parhaiten. Jos ei ole valmis sitouttamaan varojaan eläkeikään asti, voi hyvänä vaihtoehtona säästämislle olla myös aivan tavalliset rahastot ja niihin säästäminen joko kuukausittain tai esimerkiksi vuosittain. Tässä menettää eläkevakuutuksilla tai PS-tileillä saatavat veroedut, mutta toisaalta se tuo vastineeksi lisää liikkumavapautta ja pelivaraa säästöjen tai niiden tuottojen tai molempien nostamiseen ja valvomiseen.

Yksi riski, jonka eläkesäästäjä ottaa, on kuoleman mahdollisuus ennen eläkeiän saavuttamista. Kun rahat ovat kiinni pankissa tai vakuutusyhtiössä eläkesäästöjen muodossa, ei niitä kovin helposti saa ulos ennen eläkeikää. Näin ollen säästäjä ottaa samalla riskin, ettei välttämättä pääse itse koskaan käyttämään säästämiään varoja, jos sattuu kuolemaan ennen eläkeikää.

Viime vuosina vallinneet finanssikriisit ovat kaataneet monia pankkeja ja vakuutuslaitoksia Suomessa ja maailmalla. Nykypäivänä ei siis ole mitenkään erikoista, että tällaista tapahtuu. Eläkesäästäjä ottaa myös tässä riskin, kun hän sitouttaa varansa kymmeniksi vuosiksi eteenpäin johonkin pankkiin tai vakuutusyhtiöön. Pahimmassa tapauksessa voi käydä niin, että kyseinen pankki ajautuukin konkurssiin ajan saatossa. Näitä tilanteita voi harvoin ennakoida niin, että osaisi vetää rahansa ajoissa pois kyseisestä yhtiöstä. Valtiontalouden ongelmien vuoksi herää lisäksi kysymys, voiko kuluttaja sokeasti luottaa edes valtion talletussuojaan, että saisi varmasti omansa pois, jos pankille tai vakuutusyhtiölle kävisi huonosti?

Pankkien kaatumisen ohella finanssikriisit horjuttavat yleensä myös osake- ja rahoitusmarkkinoita erittäin rankasti. Erityisesti PS-tilien osalta tämä tuo lisää riskiä, sillä niissä on mahdollista keskittää tai hajauttaa sijoituksensa myös osakkeisiin. Mikäli osakemarkkinoilla menee huonosti tai säästäjä valitsee liian riskialttiin tuotteen salkkuunsa, syö sijoitusriskin toteutuminen tietenkin myös sijoituksesta saatavia tuottoja ja eläkkeen kertymistä. Tämän vuoksi säästäjän tulee tarkkaan harkita, millaista riskiä on valmis ottamaan, ja valita säästämistuotteensa sen mu-

kaan. Jos luottamus tulevaisuuteen on hyvä, ovat osakkeet toki monesti tuottoisampi vaihtoehto kuin pankkien mainostamat rahastot.

8 ELÄKESÄÄSTÖJEN NOSTO

Eläkesäästöjen varhaisin mahdollinen nostoikä on työeläkelain säätämä ikä, joka tällä hetkellä on 63 vuotta. Säästäjän tulee kuitenkin huomioida, että lainsäädäntö ja sitä kautta kyseinen eläkeikäkin voi muuttua, minkä johdosta hän ei välttämättä voikaan nostaa varoja silloin kun on alun perin ollut tarkoitus. Tämä saattaa ratkaista päätöksen eläkesäästämiseen ryhtymisestä. (Ylönen 2011, 15.)

Eläkevaroja nostetaan tavallisesti kymmenen vuotta eläkkeelle jäämisestä, mutta nostoaikaa on mahdollista myös lyhentää. Lyhin mahdollinen nostoaika eläkesäästöille on kuusi vuotta, mikäli säästäjä jatkaa työssä vielä 67-vuotiaaksi. Tämän avulla on mahdollista suurentaa kuukaudessa saatavia säästöeriä, sillä säästetty summa pysyy tietenkin samana ja nostoerien määrä vain pienenee. (Ylönen 2011, 15.)

Eläkesäästöjen verotus tapahtuu käytännössä vasta sitten, kun niitä aletaan nostaa. Tällöin jokaisesta nostoerästä peritään pääomatulovero, joka nyt on 28 %. Säästöhetkellä säästäjä on vastaavasti voinut vähentää osan säästöön laittamisestaan summista verotuksessaan. palveluntarjoajan perimistä kuluista ja inflaatiosta johtuen sijoitukselle tulisi verovähennysmahdollisuuden lisäksi saada edes kohtuullista tuottoa, jotta sijoitusta eläkesäästämistuotteisiin voidaan pitää kannattavana. (Ylönen 2011, 18–19.)

Kuitenkin, mikäli eläkevakuutus on otettu ennen 6.5.2004, on verotuskäytäntö hieman erilainen. Tällöin verotetaan ansiotulona vuonna 2005 ja sitä ennen maksetut vakuutusmaksut ja niille saadut tuotot. Vuoden 2006 jälkeen verotetaan säästäjän maksamat vakuutusmaksut ja sijoitukselle kerrytetyt tuotot pääomatulo-

na. Näin ollen, jos sopimus on tehty ennen 6.5.2004, sovelletaan kahta eri verotuskäytäntöä. (Vapaaehtoinen eläkevakuutus. 2010.)

Ennen eläkeiän alkamista eläkesäästöjä voidaan nostaa vain poikkeustapauksissa, joita ovat esimerkiksi avioero, puolison kuolema, yli vuoden jatkunut oma työttömyys tai pysyvä työkyvyttömyys. Kertyneet eläkesäästöt voidaan nostaa joko kokonaan tai vaihtoehtoisesti vain osa niistä. Eläkesäästämisen aloittaminen ei siis ole täysin sitova ratkaisu, ja säästäjällä on mahdollisuus saada näiden perusteiden nojalla nostaa säästöjensä takaisinostoarvo. Muut elämän mahdolliset mullistukset, kuten ero avopuolisosta tai vaikkapa vakava sairaus eivät kuitenkaan ole riittäviä perusteita eläkesäästöjen nostoon. (Ylönen 2011, 16.)

Sopimuksen tehneellä eläkesäästäjällä on sopimuksessa myös eräänlainen katumaa-aika, jonka aikana hän voi kuitenkin perua jo tehdyn sopimuksen. Mikäli säästäjä ilmoittaa peruutuksesta palveluntarjoajalle 30 päivän kuluessa sopimuksen tekohetkestä tai vaihtoehtoisesti vakuutuksen voimaantulohetkestä, on palveluntarjoajan palautettava kaikki kertyneet varat tai perityt vakuutusmaksut takaisin säästäjälle. Aikaa palveluntarjoajalle on annettu 30 päivää peruutusilmoituksen saapumisesta. (Ylönen 2011, 16.)

Peruuttamisoikeudesta huolimatta, mikäli sijoitusten arvo on laskenut tänä aikana, otetaan se huomioon varojen palautuksissa. Palveluntarjoaja saa vähentää mahdollisen arvonlaskun maksettavista varoista, jotta ei itse jää kuitenkaan tappiolle säästäjän päättämättömyyden vuoksi. Tästä on kuitenkin pitänyt ilmoittaa säästäjälle ennen säästösopimuksen tekemistä tai eläkevakuutuksen ottamista. Näin ollen, palveluntarjoaja ei voi vähentää sijoitusten arvonlaskua, jos ei ole kertonut siitä säästäjälle. (Ylönen 2011, 16.)

Eläkesäästämissopimus lakkaa aina välittömästi säästäjän kuoltua, vaikka varsinainen sopimusaika olisi vielä voimassa eikä eläkeikä ole vielä alkanut. Säästäjä on voinut määrittää eläkkeensaajaksi myös jonkun toisen henkilön kuin itsensä, jolloin säästäjän kuollessa oikeus säästövaroihin siirtyy eläkkeensaajalle. Mikäli eläkkeensaajana on säästäjä itse, siirtyy varojen omistusoikeus hänen oikeudenomistajilleen. Tässä tapauksessa, kun säästäjä ja eläkkeensaaja ovat eri henkilöitä ja eläkkeen saaja sattuu kuolemaan ennen säästäjää, siirtyy varojen omistusoikeus

keus puolestaan eläkkeen saajan oikeudenomistajille eikä säästäjälle takaisin, niin kuin voisi kuvitella. (Ylönen 2011, 17.)

Eläkevakuutukseen säästäjän kuollessa varat siirtyvät halutulle tai halutuille edunsaajille vain, jos säästäjä on liittänyt eläkevakuutukseensa kuolemanvaravakuutuksen (Järvenoja & Saarinen 2001: 15). Mikäli säästäjä ei tällaista vakuutusta eläkevakuutuksensa rinnalle ole ottanut, jää koko säästösumma vakuutusyhtiölle. Tämä voi tulla monelle perilliselle yllätyksenä, mikäli säästäjä ei ole vakuutusso-
pimusta tehdessään huolehtinut ennenaikaisen kuoleman mahdollisuudesta. Vakuutusyhtiöt myyvätkin eläkevakuutusten rinnalle lähes poikkeuksetta myös kuolemanvaravakuutuksen, sillä harva säästäjä haluaa ottaa sitä riskiä, että kaikki säästetyt varat siirtyisivät vakuutusyhtiön kassaan. (Ylönen 2011, 17.)

9 ELÄKESÄÄSTÖJEN VEROTUS KUOLEMANTAPAUKSISSA

9.1 Eläkevakuutukset

Yleensä eläkevakuutusta otettaessa otetaan rinnalle myös kuolemanvaravakuutus eläkesäästäjän kuoleman varalle, jotta siihen määrätty edunsaajat saisivat kuolemantapaussumman tässä tapauksessa itselleen. Kuolemantapaussumma ei välttämättä kuitenkaan ole samansuuruinen kuin eläkevakuutuksen avulla kerrytetty säästösumma. (Ylönen 2011, 19.)

Mikäli vapaaehtoiseen eläkesäästämissopimukseen liitetty henkivakuutus on otettu 18.9.2009 tai sen jälkeen, verotetaan vakuutuskorvaus kuolinpesän tai testamentinsaajan pääomatulona kuolinhetken mukaisen arvon mukaisesti. Tässäkin kohtaa pitää säästäjän huomioida, että pääomatulon veroprosentti on tällä hetkellä 28, mutta sitä ei voi ennakoida, nouseeko se mahdollisesti tulevaisuudessa. Pääomaveron vähentämisen jälkeen jäävä summa verotetaan lisäksi perintönä, jonka veroprosentti määräytyy perintönä saadun omaisuuden yhteenlasketun arvon mukaan. Perintöveroa ei tarvitse maksaa yhteensä alle 20 000 euron perinnöstä lain-

kaan. (Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. 2010.)

Vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen liitetyn henkivakuutuksen kuolintapakorvausta ei veroteta pääomatulona, jos se on otettu ennen 18.9.2009, jolloin hallitus esitti lakiuudistuksen kyseisestä kuolintapakorvauksen verotuksesta. Näissä tapauksissa maksetut kuolintapakorvaukset ovat kuitenkin perintöveron alaista varallisuutta säästösummaan asti, mutta kuitenkin vain, jos säästäjän kuolinpäivä on 1.1.2010 tai sen jälkeen. (Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. 2010.)

On kuitenkin olemassa tapauksia, joissa otettu henkivakuutus ei liity vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen lainkaan. Tällöin kuolintapakorvaus on vakuutuksenottajan lähisukulaisille verovapaata perintöveron osalta, mutta vain 35 000 euroon asti. Säästösummasta huolimatta, kun puoliso saa korvauksen kuolintapauksen yhteydessä, on siitä verovapaata aina vähintään puolet. (Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. 2010.)

9.2 Pitkäaikaissäästämistilit

Mikäli eläkesäästäjä kuolee ennen eläkesäästöjen nostoa PS-tililtä, verotetaan kertyneet säästöt arvostettuna kuolinhetken mukaiseen arvoon. Säästäjän on tässäkin eläkesäästämisratkaisussa mahdollisuus säästää lisäeläkettä jollekin toiselle henkilölle. PS-sopimusten kohdalla eläkkeen saaja on aina varojen omistaja, joten säästetyt varat kuuluvat aina eläkkeen saajan kuolinpesään. (Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. 2010.)

Näin ollen, pitkäaikaissopimus lakkaa, kun varoihin oikeutettu henkilö kuolee, riippumatta siitä, oliko hän itse säästäjä vai vain varojen omistaja. Kuolemantapauksessa säästösumman kuolinhetken mukaisesta arvosta maksetaan ensin pääomavero ja pääomaveron vähentämisen jälkeen jäljelle jäävästä arvosta maksetaan perintövero. Perintöveroa ei tässäkään tapauksessa kuitenkaan mene yhteensä alle 20 000 euron arvoisesta perinnöstä. (Ylönen 2011, 19.)

Pitkäaikaissäästämistuotteiden säästövaroista ei saa lainkaan perintö- ja lahjaverolain mukaista 35 000 euron verohuojennusta, oli saajana kuinka läheinen sukulainen tahansa tai vaikka kuolinpesä. Toisaalta taas, mikäli säästäjä on säästänyt lisäeläkettä jollekin toiselle henkilölle, ei säästäjän kuollessa aiheudu eläkkeen saajalle mitään veroseuraamuksia, sillä hänellä katsotaan olleen omistusoikeus varoihin jo ennen säästäjän kuolemaa. (Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. 2010.)

10 ELÄKEVAKUUTUSTEN JA PS-SOPIMUSTEN VERTAILUA

Eläkevakuutuksissa ja pitkäaikaissäästämissopimuksissa on muutamia perustavanlaatuisia yhtäläisyyksiä, kuten verovähennyksen suuruus, mutta myös ratkaisevia eroja. Ne todennäköisesti määrittävät sen, kumpaan eläkesäästämisvaihtoehtoon säästäjä päätyy. Alla olevaan kuvioon 2 on listattu nämä erot ja samankaltaisuudet pääpiirteissään.

ELÄKEVAKUUTUS
<ul style="list-style-type: none"> • Verovähennys on korkeintaan 1 400 euroa vuodessa. • Maksettavat eläke-erät kokonaisuudessaan ovat verotettavaa pääomatuloa. • Eläkevakuutuksen voi ottaa heti, kun on täysi-ikäinen tai saa säännöllisiä tuloja. • Pohjana on asiantuntijan kanssa laadittu sijoitussuunnitelma. • Tarjolla on valmiiksi valittu ja rajattu sijoitusvalikoima. <ul style="list-style-type: none"> ◦ Yleensä löytyy vaihtoehtot niin turvallisuushakuiselle, kuin tuotohakuisemmallekin säästäjälle. • Sopii henkilölle, jolle sijoittaminen on vierasta. <ul style="list-style-type: none"> ◦ Luottaa mieluummin asiantuntijoihin. • Vakuutusmaksut ovat vähennykelpoisia myös silloin, jos vakuutus on otettu muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

KUVIO 2. Eläkevakuutuksen keskeiset ominaisuudet

PS-SOPIMUS
<ul style="list-style-type: none"> • Verovähennys on korkeintaan 1 400 euroa vuodessa. • Maksettavat eläke-erät ovat kokonaisuudessaan verotettavaa pääomatuloa. • PS-sopimuksen voi aloittaa heti kun on täysi-ikäinen tai saa säännöllisiä tuloja. • Sopimuksen voi aloittaa tekemällä itse tai asiantuntijan kanssa sijoitussuunnitelman. • Tarjolla on monipuolinen sijoitusvalikoima. <ul style="list-style-type: none"> ◦ Sijoittaja voi valita itselleen sopivimmat sijoituskohteet. • Sopii henkilölle, joka haluaa vaikuttaa itse sijoituskohteiden valintaan ja tehdä halutessaan muutoksia sijoitussuunnitelmiaan. • Vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos sopimus on tehty suomalaisen palveluntarjoajan kanssa.

KUVIO 3. PS-sopimuksen keskeiset ominaisuudet

Suurin ero eläkevakuutuksen ja PS-sopimuksen välillä on varmasti sijoitusvalikoiden laajuus ja muokattavuus. PS-sopimuksen joustavuus ja muokattavuus tekee siitä kiinnostavamman vaihtoehdon valveutuneelle ja aikaansa seuraavalle kuluttajalle, joka itse haluaa määrittää sijoituskohteensa ja riskin, jonka on valmis ottamaan.

Eläkevakuutus puolestaan palvelee parhaiten turvallisuushakuista sijoittajaa, joka ei välttämättä koko ajan halua tai jaksaa seurata maailman tapahtumia sijoitustensa kannalta. Hän voi olla ensikertalainen, jolla ei sijoittamisesta ole ennestään kokemusta ja joka tavallaan pelkää varojensa menettämistä huonojen kauppojen seurauksena. Näin ollen hän haluaa, että jokin muu taho huolehtii sijoituksista turvallisesti ja matalalla riskillä hänen puolestaan, jotta sijoittajan ei tarvitse itse kovin usein miettiä, miten sijoitukset jaksavat. Tämän tyyppinen sijoittaja ei etsi suurinta tuottoa vaan maltillista ja ehkä hidastakin arvonnousua, ehkä jopa pelkästään arvon säilymistä.

11 ELÄKESÄÄSTÄMINEN MUISSA MAISSA

Vapaaehtoinen eläkesäästäminen on yleistä myös maailmalla ja sillä täydennetään lakisääteistä eläketurvaa aivan kuten Suomessa. Esimerkiksi Ruotsissa on kaksi lähes täysin Suomen eläkevakuutuksia vastaavaa tuotetta, jotka ovat perinteiset eläkevakuutukset ja sijoitussidonnaiset eläkevakuutukset. Näiden lisäksi kolmas vapaaehtoinen eläkevakuutus on IPS, joka muistuttaa monelta osin sijoitussidonnaista eläkevakuutusta, mutta on pelkkää säästämistä eläkevakuutuksen ehdoin. Ruotsissa varojen nostoikä on tällä hetkellä 55 vuotta, eli varat voi käyttää ehdoissa nostaa 8 vuotta aikaisemmin kuin Suomessa. Myös varojen nostoaika on siellä lyhyempi, sillä kun Suomessa varoja pitää nostaa vähintään 10 vuoden ajan, on sama aika Ruotsissa puolet pienempi eli varat voi nostaa 5 vuoden aikana. (HE 159/2009.)

Iso-Britanniassa vapaaehtoisen eläkesäästämisen vaihtoehdot ovat hieman erilaisia kuin Suomessa ja Ruotsissa. Siellä julkisen eläkejärjestelmän korvaavina vaihtoehtoina ovat työnantajakohtainen yksilöllinen eläkejärjestely, yksilöllinen eläkejärjestely ja osuuseläkejärjestely. Yleisin vaihtoehto näistä on työnantajakohtainen yksilöllinen eläkejärjestely, jonka piiriin kuuluu noin puolet kaikista palkansaajista. Iso-Britanniassa on enemmän vaihtoehtoja eläkejärjestelmän valinnassa, mutta käytännössä ne eivät ole todellisia vaihtoehtoja kaikkein pienituloisimmille säästäjille ja lähellä eläkeikää oleville, joiden on kannattavampaa pysyä valtion lisäeläkejärjestelyssä. (HE 159/2009.)

Yhdysvalloissa eläkejärjestelmään kuuluu kolmenlaisia eläkkeitä; sosiaaliturvaeläke, työnantajien tukemat järjestelyt ja yksilölliset säästövakuutustyyppiset IRA-järjestelyt (Individual Retirement Arrangement). Eläkemarkkinoilla on tuhansia palveluntarjoajia. IRA-järjestelyissä työntekijät voivat säästää itse osan palkastaan eläkeaikaa varten. Näissä järjestelyissä eläke kertyy maksettujen maksujen mukaan ja eläkettä voi alkaa nostaa ilman haitallisia veroseuraamuksia 59,5 vuotiaana, eli tässäkin tapauksessa 3,5 vuotta aikaisemmin kuin Suomessa. (HE 159/2009.)

Hallituksen esityksessä laiksi sidotusta pitkäaikaissästämisestä todetaan, että eläkesäästämisen hoito- ja hallintokuista ei löydy vertailukelpoista tietoa eri maiden välillä. Kulujen on todettu vaihtelevan 10–28 prosenttiin palveluntarjoajien välillä. Ruotsissa eläkesäästöjen tuottoa vähentävät hallintokulut olivat noin 15 prosenttia, kun taas Isossa-Britanniassa peräti 20–25 prosenttia koko säästösummasta. Vaihtelu hallintokulujen määrässä vaikuttaa olennaisesti tulevan lisäeläkkeen suuruuteen. Joissakin Ison-Britannian tuetuissa eläketuotteissa on kuitenkin säädetty kuluille enimmäismäärä, joiden yli kuluja ei voi periä. (HE 159/2009.)

Kaikissa eläkesäästämisen vaihtoehtoissa hallinnointikustannukset vähentävät karttuvan eläkkeen määrää pitkällä aikavälillä. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että yhden prosentin vuosittainen hallinnointikulu vähentää kertyvää eläkettä noin 20 prosenttia. (HE 159/2009.)

12 KOLMEN MERKITTÄVÄN PALVELUNTARJOAJAN ELÄKEVAKUUTUSTUOTTEIDEN VERTAILUA

12.1 Vertailun taustat

Vertailua aloittaessani päätin valita vertailukohteiksi kolme suurta eläkevakuutusyhtiötä, jotka ovat Nordea, Sampo Pankki ja Op-Pohjola. Päätin tehdä neljä eläkevakuutustuotteiden vertailua hieman eri tiedoilla, jotta vertailusta tulisi mahdollisimman kattava. Valitsin vertailuun eläkevakuutukset, sillä pitkäaikaissästämisestä ei tällä tavalla pysty vertailemaan, koska niistä saatava tuotto riippuu niin paljon siitä, mitä sijoitustuotteita säästäjä itse valitsee koriinsa. PS-tileillä valikoima on niin laaja, että niitä ei voida tässä vertailussa ottaa huomioon.

Kahteen ensimmäiseen vertailuun halusin säästäjäksi nuoren, uransa alussa olevan naisen ja mahdolliset tulot, jotka tämän ikäisellä keskimäärin voisi olla. Näissä vertailuissa muut tiedot pysyvät samana, vain säästösumma kuukaudessa muuttui. Tällä pyrin selvittämään, millainen ero saavutetussa eläkesäästöissä on, kun

säästösumma on hieman suurempi eli kuinka paljon eroa pienellä kuukausittaisen säästösumman erolla saavutetaan pitkällä aikavälillä.

Kolmannessa vertailussa on samat ansiotiedot kuin kahdessa ensimmäisessä vertailussa, mutta säästäjän ikä vain vaihtuu. Tein tämän kolmannen vertailun siksi, että halusin selvittää, millainen ero lisäeläkkeeseen tulee, kun säästämisen aloittaa vasta myöhemmin. Tällä pyrin saamaan näkökantaa siihen, minkä ikäisenä eläkesäästäminen kannattaa eläkevakuutuksen avulla aloittaa ja saavutetaanko nuorena aloitetulla eläkesäästämisellä todellista hyötyä.

Viimeisessä eli neljännessä vertailussa säästämisen aloittaja on edelleen hieman vanhempi henkilö, mutta hänen ansiotasonsa on korkeampi kuin kolmessa ensimmäisessä vertailussa. Tämän vertailun avulla pyrin tarkastelemaan palveluntarjoajien laskureiden paikkansapitävyyttä lakisääteisen eläkkeen määrittämisessä. Tutkimuksen tarkoituksen on selvittää, määritetäänkö lakisääteinen eläke samalla tavalla kaikkien yhtiöiden kesken ja nouseeko lakisääteisen eläkkeen määrä samassa suhteessa ansioiden kasvun kanssa.

Seuraavana esimerkkinä on kuva (kuvio 3) Nordean Internet-sivuilla olevasta eläkelaskurista:

KUVIO 3. Esimerkki eläkelaskurista (Eläkelaskuri. Nordea. 2011)

Laskureiden erilaisuuden vuoksi kaikkiin laskureihin ei saanut syötettyä ihan samoja säästösummia, mutta Op-Pohjolan säästösumma on kahdessa ensimmäi-

sessä vertailussa vain euron pienempi kuukaudessa kuin Nordeassa ja Sampo Pankissa. Neljännessä laskelmassa puolestaan Nordean kuukausittainen säästösumma on kaksi euroa suurempi kuin Op-Pohjolassa ja Sampo Pankissa. Näin ollen vertailujen virhemarginaali ei ole kovin suuri.

Oletuksena kaikissa vertailuissa on, että säästäjä aloittaa eläkesäästöjen noston 63-vuotiaana ja nostaa varoja täydet kymmenen vuotta. Syy tähän on se, että ainostaan Nordean laskurissa oli mahdollista vaihtaa säästöjen nostoikää korkeammaksi. Tämä on aika huono ominaisuus muiden yhtiöiden laskureissa, sillä monet palkansaajat haluavat nykyään jatkaa työelämässä pidempään kuin olisi pakko korotetun työeläkkeen saamiseksi. Kaiken lisäksi lakisääteinen eläkeikä saattaa hyvinkin lähivuosina nousta. Näin ollen laskureiden avulla ei aina voida saada täysin itselle sopivia tuloksia.

Säästöjen nostoiän vaihto-ongelman lisäksi ainostaan Sampo Pankin eläkelaskurissa oli mahdollista valita tuotto-olettama, jonka avulla asiakas voi arvioida riskiä, jonka on valmis ottamaan suuremman tuoton toivossa. Näin ollen kaikkien kolmen laskelman säästäjät valitsevat Sampo Pankin kohdalla kohtuullisen riskitason, jonka tuotto-olettama on 6 prosenttia. Koska Nordeassa ja Op-Pohjolassa ei tätä mahdollisuutta ollut, oli pakko tyytyä vakioriskiin, jonka eläkelaskuri antaa. Näin ollen vertailija ei pysty näissä laskureiden avulla vertailemaan korkean riskin sijoituksia, vaikka olisi halukas tuon riskin ottamaan. Jos näitä tuotteita haluaa vertailla enemmän, on pakko mennä käymään palveluntarjoajien palvelupisteissä ja pyytää täysin yksilöllinen tarjous itselleen. Esimerkiksi Nordean kohdalla laskureiden tuotto-olettama Internetin laskurissa on aina 5 prosenttia. (Lisätietoja laskurista. 2011.)

12.2 Kolmen eri palveluntarjoajan eläkelaskureilla saadut vertailutulokset

12.2.1 Vertailu 1

Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) esimerkkipersona on 23-vuotias nainen, jonka säännölliset kuukausiansiot ovat 2 300 euroa. Kuukausittainen sijoitus elä-

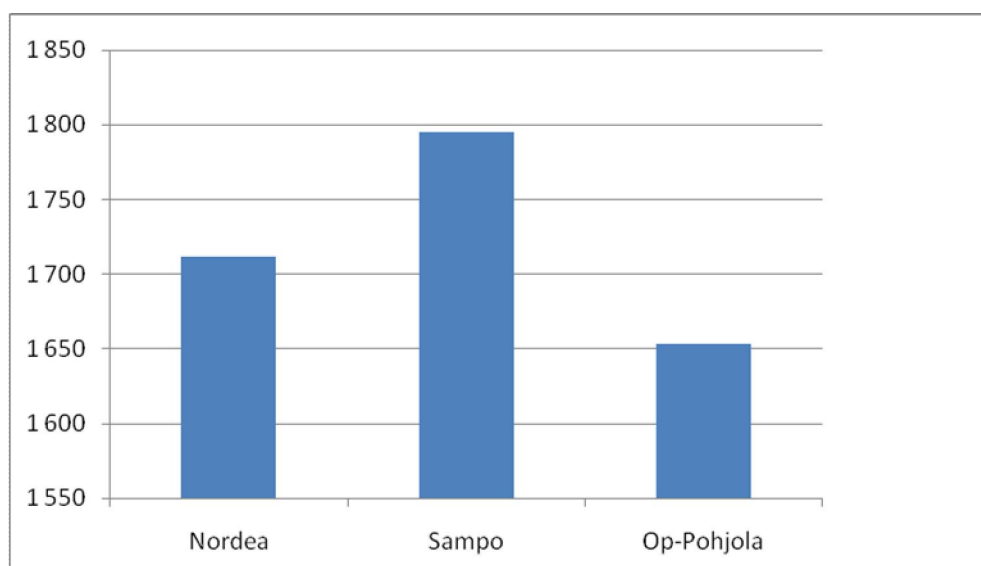
kevakuutukseen on yhtiöstä riippuen 94–95 euroa. Työvuosia hänellä on jäljellä 40 ja hän säästää saman summan koko jäljellä olevan työssäoloaikansa. Taulukossa 2 näkyy näillä tiedoin laskureiden antamat lisäeläkkeen ja lakisääteisen eläkkeen määrät. Yhtiöiden väliset erot on havainnollistettu myös kuvio 4:ssä.

TAULUKKO 1. Säästäjän profiili vertailussa 1.

Ikä	23 v
Sukupuoli	Nainen
Kuukausipalkka (brutto)	2 300
Eläkeikä	63 v
Työvuosia jäljellä	40 v
Tuotto-olettama	6 %
Sijoitus/kk	94–95 €
Sijoitus/vuosi	1 140 €

TAULUKKO 2. Eläkkeen määrä vertailussa 1.

	Nordea	Sampo	Op-Pohjola
Lisäeläke	1 712	1 795	1 653
Lakisääteinen eläke	920	952	1 047
Yhteensä	2 632	2 747	2 700
Kuukausittainen säästösumma	95	95	94

KUVIO 4. Eläkevakuutuksella saavutettavien lisäeläkkeiden määrät, säästäjän ikä ikä 23 vuotta ja sijoitus/kk 94–95 euroa. Eläkelaskimet Nordea, Sampopankki ja Op-Pohjola.

12.2.2 Vertailu 2

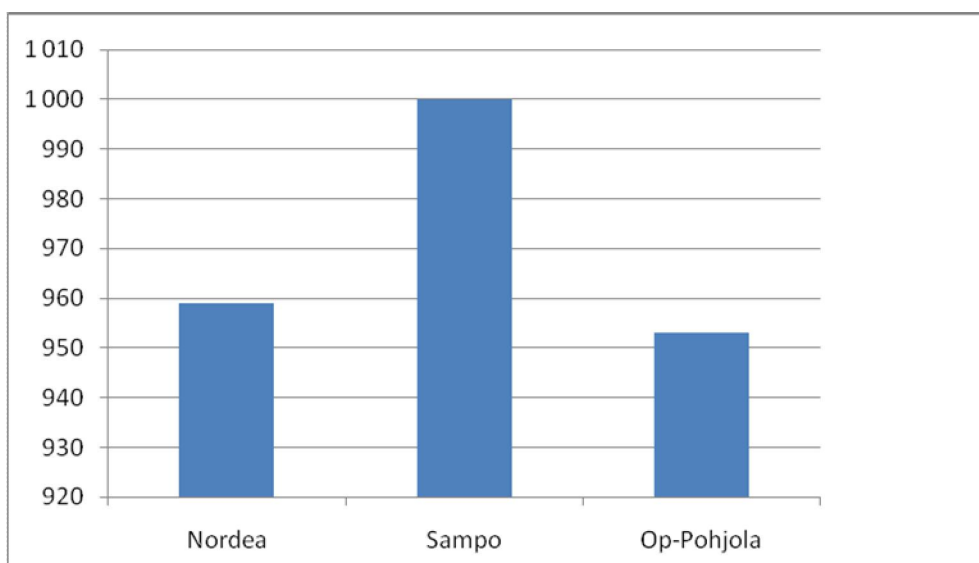
Toisessa vertailussa (taulukko 3) esimerkkihenkilön tiedot ovat muuten samat kuin ensimmäisessä vertailussa, mutta säästösumma on hieman pienempi, 53–54 euroa kuukaudessa. Taulukossa 4 esitellään muutos kerrytetyssä lisäeläkkeessä, joka saavutetaan pienemmällä säästösummalla kuukaudessa ensimmäisessä vertailussa (taulukko 2). Saavutetut lisäeläkkeen määrät on esitelty myös kuviossa 5.

TAULUKKO 3. Säästäjän profiili vertailussa 2.

Ikä	23 v
Sukupuoli	Nainen
Kuukausipalkka (brutto)	2 300
Eläkeikä	63 v
Työvuosia jäljellä	40 v
Tuotto-olettama	6 %
Sijoitus/kk	53–54 €
Sijoitus/vuosi	648 €

TAULUKKO 4. Eläkkeen määrä vertailussa 2.

	Nordea	Sampo	Op-Pohjola
Lisäeläke	959	1 000	953
Lakisääteinen eläke	920	952	1 047
Yhteensä	1 879	1 952	2 000
Kuukausittainen säästösumma	53	53	54

KUVIO 5. Eläkevakuutuksella saavutettavien lisäeläkkeiden määrät, säästäjän ikä ikä 23 vuotta ja sijoitus/kk 53–54 euroa. Eläkelaskimet Nordea, Sampo pankki ja Op-Pohjola

12.2.3 Vertailu 3

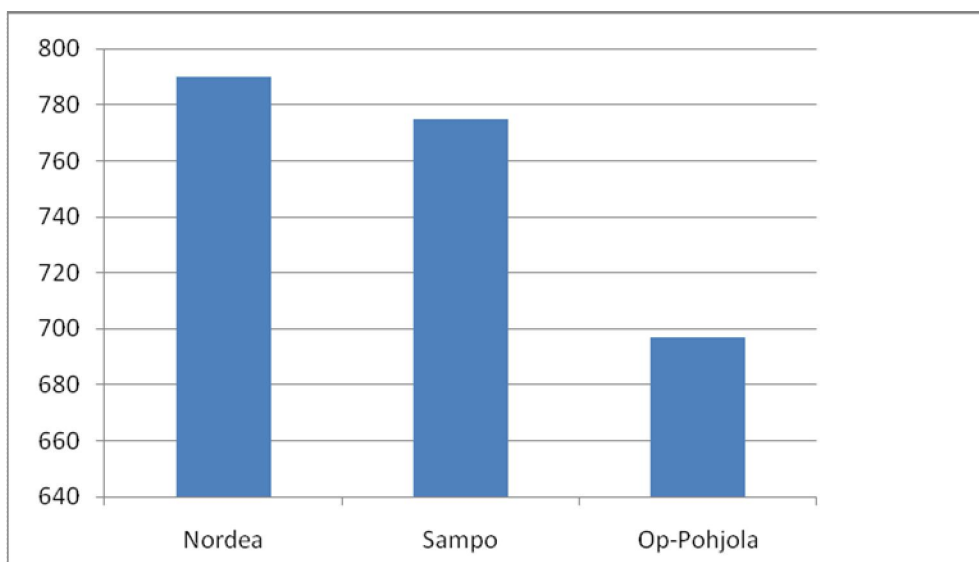
Kolmannessa vertailussa säästäjän ikä muuttuu, mutta hän sijoittaa lähes saman verran kuukaudessa eläkevakuutukseen kuin ensimmäisessä vertailussa (kts. taulukko 1). Kokonaiseläkkeen määrä lisäeläke mukaan laskettuna on esitelty taulukossa 6. Ansiotiedot ja eläkeiät pysyvät samoina kuin aiemmissakin vertailuissa ja saadut vertailutulokset lisäeläkkeen määrissä yhtiöiden välillä on esitelty kuviossa 6.

TAULUKKO 5. Säästäjän profiili vertailussa 3.

Ikä	35 v
Sukupuoli	Nainen
Kuukausipalkka (brutto)	2 300
Eläkeikä	63 v
Työvuosia jäljellä	28 v
Tuotto-olettama	6 %
Sijoitus/kk	93 €
Sijoitus/vuosi	648 €

TAULUKKO 6. Eläkkeen määrä vertailussa 3.

	Nordea	Sampo	Op-Pohjola
Lisäeläke	790	775	697
Lakisääteinen eläke	920	952	1 103
Yhteensä	1 710	1 727	1 800
Kuukausittainen säästösumma	93	93	93

KUVIO 6. Eläkevakuutuksella saavutettavien lisäeläkkeiden määrät, säästäjän ikä 35 vuotta ja sijoitus/kk 93 euroa. Eläkelaskimet Nordea, Sampopankki ja Op-Pohjola.

12.2.4 Vertailu 4

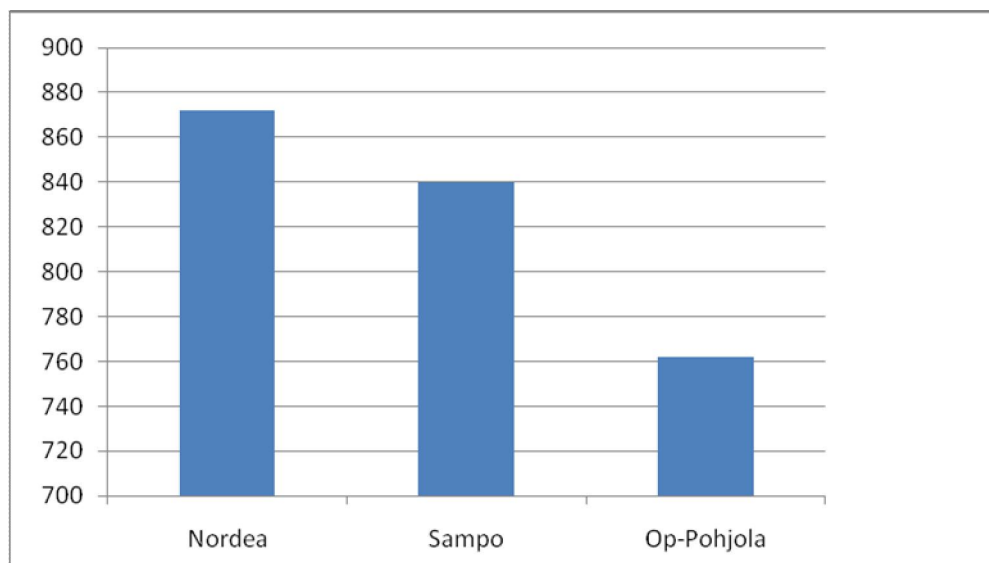
Vertailussa neljä (kts. taulukot 7 ja 8) säästäjän muut tiedot pysyvät suhteellisen samoina kuin vertailussa 3, mutta säästäjän kuukausipalkka ja sitä kautta lakisääteisen eläkkeen määrä muuttuu. Taulukosta 8 näkee erot yhtiöiden lakisääteisen eläkkeen laskutapojen välillä, kun säästäjän ansiotulot nousevat jokaisen yhtiön kohdalla yhtä paljon.

TAULUKKO 7. Säästäjän profiili vertailussa 4.

Ikä	35 v
Sukupuoli	Nainen
Kuukausipalkka (brutto)	3 000
Eläkeikä	63 v
Työvuosia jäljellä	28 v
Tuotto-olettama	6 %
Sijoitus/kk	101–103 €
Sijoitus/vuosi	1 224 €

TAULUKKO 8. Eläkkeen määrä vertailussa 4.

	Nordea	Sampo	Op-Pohjola
Lisäeläke	872	840	762
Lakisääteinen eläke	1 200	1 169	1 438
Yhteensä	2 072	2 009	2 200
Kuukausittainen säästösumma	103	101	101

KUVIO 7. Eläkevakuutuksella saavutettavien lisäeläkkeiden määrät, säästäjän ikä ikä 35 vuotta ja sijoitus/kk 101–103 euroa. Eläkelaskimet Nordea, Sampopankki ja Op-Pohjola.

13 YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA

13.1 Laskureiden vertailua yleisellä tasolla

Eläkevakuutuksia ja niiden kuluja eri yhtiöissä vertailllessani huomasin sen olevan todella hankalaa. Kaikilta suurimmilta eläkevakuutuksia tarjoavalta yhtiöltä löytyy kyllä jo tänä päivänä eläkelaskurit Internet-sivuiltaan, mutta silti on todella vaikeaa, ellei jopa mahdotonta, saada täysin vertailukelpoisia tuloksia aikaiseksi. Tämä johtuu pääosin siitä, että kaikki yhtiöt kysyvät asioita eri tavalla ja laskevat hinnat ja säästösummat eri tietojen perusteella. Tavallisen kuluttajan on vaikea itse selvittää

tää, mikä yhtiö todellisuudessa olisi paras vaihtoehto juuri itselleen. Näin ollen, monet eläkesäästäjät varmasti ottavat eläkevakuutuksen tai avaavat PS-tilin siitä pankista, missä jo ovat valmiiksi asiakkaana, koska yhtiöiden välinen vertailu ja oikeanlaisten tulosten saanti tuntuu niin hankalalta.

Lisäksi melkein kaikki yhtiöt kyselevät eläkelaskureissaan tietoja, joilla ei oikeasti ole mitään merkitystä koko laskelman kannalta. Näitä tietoja olivat esimerkiksi Sampo Pankin laskurissa kysytty säästäjän sukupuoli ja työelämässä tähän mennessä olo vuosissa. Näitä tietoja vaihtamalla ei säästösumma kuitenkaan vaihdu, joten niillä ei käytännössä ole laskurivertailua tehtäessä mitään merkitystä. Työelämässä olo vuosien kysyminen voisi olla järkevää, jos sen avulla pystyisi vaikuttamaan laskelman antamaan lakisääteisen eläkkeen määrään. Monet hieman vanhemmat, jo työelämässä useita vuosia olleina ovat kartuttaneet työeläkettä itselleen huomattavasti enemmän, kuin juuri työelämäänsä siirtynyt säästäjä. Näitä jo kertyneitä työeläkkeitä ei kuitenkaan huomioida laskelmissa mitenkään, vaan lakisääteinen eläke on aina sama prosenttiosuus annetusta bruttopalkasta. Tämä hämää kuluttajaa entisestään eläkevakuutusten vertailua tehtäessä, kun oma lakisääteinen eläke saattaa näyttää hyvinkin paljon pienemmältä kuin mitä se todellisuudessa tulee olemaan.

Vaikka eläkelaskurit ovat vain viitteellisiä vertailuvälineitä, antavat ne yllättävänkin erilaisia tuloksia. Esimerkiksi lakisääteisen eläkkeen määrä on kaikkien yhtiöiden laskureilla laskettuna täysin eri, vaikka sen ainakin pitäisi olla suhteellisen sama, kun ansiotiedot pysyvät samoina. Nordea arvioi kaikissa vertailuissa lakisääteisen eläkkeen kaikista alhaisimmaksi ja Op-Pohjola puolestaan suurimmaksi. Tämä johtuu varmasti siitä, että laskurit yksinkertaistavat eläkkeen laskua hyvin paljon. Esimerkiksi Nordealla lakisääteisen eläkkeen taso on vakio, aina 40 prosenttia laskuriin syötetyistä ansiotiedoista. Op-Pohjolalla vastaava luku on 50 prosenttia, mutta siitä on vähennetty elinaikakerroin 9 prosenttia, jolloin lakisääteisen eläkkeen määräksi jää 41 prosenttia palkasta. (Lisätietoja laskurista 2011; Eläkelaskuri Op-Pohjola 2011)

Nämä luvut eivät todellisuudessa pidä paikkaansa, sillä missään laskureissa ei ole otettu huomioon esimerkiksi nuoren henkilön ansiokehitystä. Uransa alkuvaiheessa palkka on yleensä vielä huomattavasti pienempi kuin vaikkapa kymmenen vuo-

den kuluttua, kun työkokemusta on kertynyt jo enemmän. Tulojen kehitys on nuorempana keskimäärin nopeampaa kuin vanhempana, jolloin ansiotaso on jo vakiintunut eikä nopeaa nousua enää niin usein tapahdu. Tämä vääristää tuloksia, sillä lakisääteisen eläkkeen määrä tietenkin kasvaa sitä mukaa, kun tulotkin kasvavat.

Vaikka laskurit yksinkertaistavatkin lakisääteisen eläkkeen laskua todella paljon, näin suuret erot vertailutaulukoissa tuntuvat tavallisesta kuluttajasta silti todella oudolta, kun säästäjän ilmoittamat tulot pysyvät kuitenkin samoina koko ajan. Vertailua tehdessä tulee lähinnä sellainen olo, että esimerkiksi OP-Pohjola arvioi lakisääteisen eläkkeen osuuden siksi niin korkeaksi, koska heidän eläkevakuutusellaan saatava lisäeläke jää kuitenkin kaikkein pienimmäksi Nordeaan ja Sampo Pankkiin verrattuna. Kun kuluttaja katsoo vain kokonaiseläkettä (lakisääteinen eläke + lisäeläke), ei hän välttämättä huomaa lisäeläkkeen pienuutta, josta todellisuudessa maksaa vuosikaudet vapaaehtoisten vakuutusmaksujen ja muiden kulujen muodossa.

Laskureiden avulla on kyllä mahdollista saada viitteelliset tulokset vertailua varten, mutta täsmällisempien tulosten saamiseksi on syytä tutustua tarkasti kunkin yhtiön eläkevakuutuksien sopimusehtoihin. Tämä johtuu siitä, että yhtiöt eivät ole ilmoittaneet kaikkia laskuperusteitaan kuluttajan nähtäville, jotta palveluntarjoajien vertailu olisi läpinäkyvämpää. Esimerkiksi lakisääteisen eläkkeen laskuperusteita ei ole ilmoitettu Sampo Pankin Internet-sivuilla lainkaan, mikä on jo yksinään hyvin suuri puute laskurissa.

Kuluttajan on myös hyvin hankala vertailla eri yhtiöiden eläkevakuutusten kuluja keskenään, kun niitä ei käytännössä ole merkitty laskelmiin kovinkaan hyvin. Nämä kulut kuluttajan on tarkistettava vakuutusehdoista, jotta voisi saada täysin oikeanlaisen vertailun aikaiseksi. Lisäksi esimerkiksi verojen osuutta tuotoista ei ole huomioitu laskelmissa lainkaan, eikä myöskään säästöjen verovähennysoikeutta. Näin ollen laskelmissa ilmoitettu lisäeläkkeen määrä ei pidä aivan paikkaansa. (Lisätietoa laskurista. 2011.)

13.2 Kuukausittaisen säästösumman vaikutus vertailutuloksiin

Laskelmien 1 ja 2 ainoa muuttuja on säästösumma kuukaudessa. Näiden kahden taulukon vertailu keskenään on tärkeää, sillä sen avulla saadaan selville, kuinka paljon säästö määrällä on merkitystä, kun eläkeikä koittaa. Vertailussa 1 säästäjä aloittaa säästämisen heti noin 95 eurolla kuukaudessa ja säästää saman summan lisäeläkkeen nostoon saakka, joka alkaa 63-vuotiaana. Vertailussa 2 on muuten sama tilanne, mutta tässä tapauksessa säästäjä säästää vain noin 54 euroa kuukaudessa 40 vuoden ajan, kunnes eläkeikä alkaa. Sijoitus vuodessa on vertailussa 2 noin 56,8 prosenttia vertailun 1 sijoituksesta.

Laskelmista voidaan huomata, että lisäeläkkeen määrä kasvaa keskimäärin samassa suhteessa vuodessa sijoitettuun summaan nähden. Vertailun 2 lisäeläke on noin 56,2 prosenttia vertailun 1 lisäeläkkeestä. Näin ollen voidaan sanoa, että jo muutaman kymmenen euron ero kuukausittaisessa säästösummassa tekee jo paljon, kun lisäeläkkeen nosto 63-vuotiaana alkaa. Tämän vuoksi säästäjän tulisi miettiä tulonsa ja menonsa hyvin tarkkaan niin, että voisi säästää riittävän summan koko ajan. Tämä ei tunnu vielä paljoa palkansaajan palkkapussissa kuukausitasolla, mutta kun varojen nosto alkaa, useamman sadan euron lisä kuukausieläkkeessä voi merkitä hyvinkin paljon.

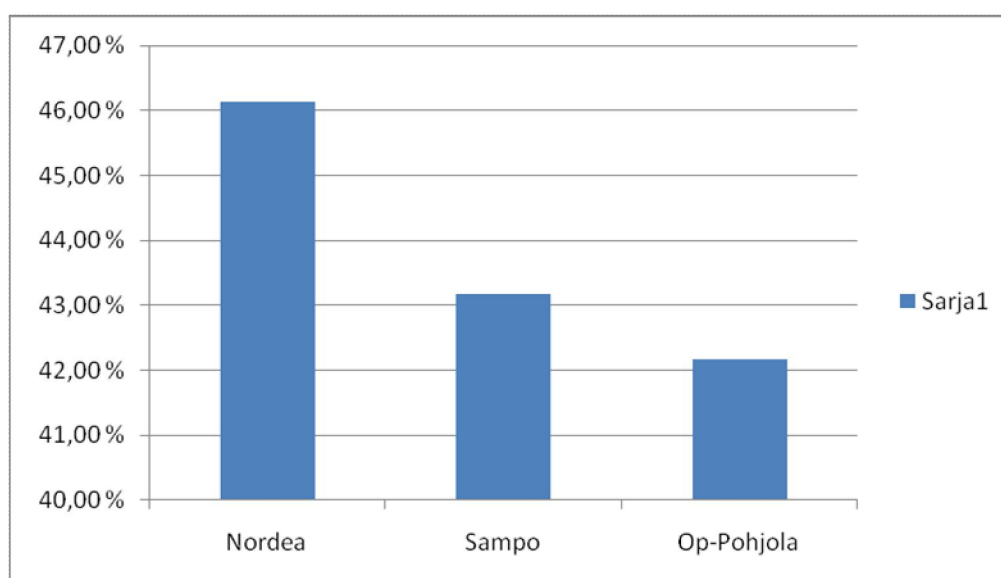
13.3 Säästämisen aloitustiön vaikutus vertailutuloksiin

Kolmannen vertailun tarkoituksena on selvittää, minkä ikäisenä eläkesäästäminen kannattaa aloittaa ja kuinka suuri merkitys säästämisen aloitustiöllä on saavutetun lisäeläkkeen määrään. Tämän vuoksi vertailussa 3 on käytetty muuten samoja arvoja kuin ensimmäisessä vertailussa, vain säästäjän ikä muuttui. Kuukausittainen säästösumma vaihtelee vertailutaulukoissa 1–2 euroa palveluntarjoajasta riippuen, sillä kaikkiin laskureihin ei saanut syötettyä säästösummaa aivan niin tarkkaan kuin olisi pitänyt.

Eläkesäästön aloitustiön merkitystä pyritään havainnollistamaan seuraavassa taulukossa 9, jossa erot on laskettu myös prosentteina palveluntarjoajakohtaisesti.

TAULUKKO 9. Lisäeläkkeen määrän erot prosentteina.

	Nordea	Sampo	Op-Pohjola
23v säästäjän lisäeläke	1712	1795	1653
35v säästäjän lisäeläke	790	775	697
Ero prosentteina	46,14 %	43,18 %	42,17 %

KUVIO 8. Ero saatavassa lisäeläkkeen määrässä, kun säästäminen aloitetaan vasta 35-vuotiaana.

Edellä olevasta taulukosta huomaa, että kun säästämisen aloittaa vasta 35-vuotiaana eikä 23-vuotiaana, pienenee saavutettu lisäeläke noin 45 prosenttia sillä oletuksella, että kuukausittainen säästösumma on sama koko säästöajan. Tässä laskelmassa ei edelleenkään ole otettu huomioon hoitokuluja eikä veroja, sillä palveluntarjoajat eivät niitä ole laskureihinsa huomioineet.

Tosiasiassa kuitenkin on, että harva 23-vuotias, juuri työelämäänsä siirtynyt nuori aikuinen vielä ajattelee eläkepäiviään, eikä heillä välttämättä ole laittaa säästöön joka kuukausi rahaa sitä varten. Monilla on siinä vaiheessa elämää asuntolainaa ja paljon muita menoja hoidettavanaan, joten eläkevakuutukseen ei kerta kaikkiaan jää rahaa sijoitettavaksi. Näin ollen 35-vuotiasta eläkesäästäjää voidaankin pitää tyyppisempänä tapauksena aloittamaan eläkesäästäminen, kuin 23-vuotiasta.

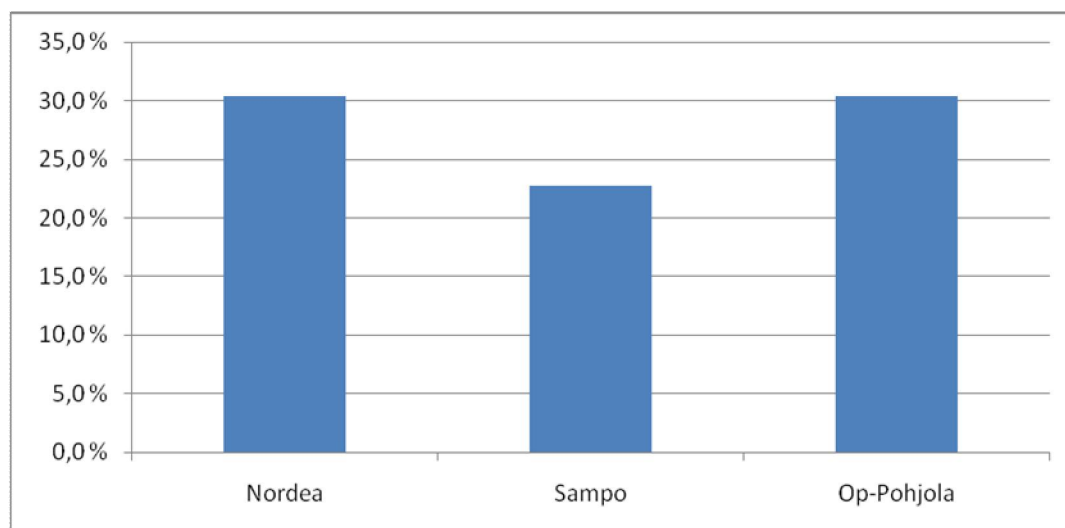
On kuitenkin myös niitä, joilla olisi mahdollisuus aloittaa eläkesäästäminen jo nuorempana, jolloin eläkevakuutuksen avulla saavutettava lisäeläke tulisi olemaan huomattavasti suurempi. Voidaankin siis sanoa, että mitä nuorempana eläkesäästämisen aloittaa, sitä enemmän siitä hyöttyy työelämästä poistuessaan, ja noin viidentoista vuoden säästöajan lyhentämisellä lisäeläke lähes puolittuu siitä, mitä se olisi, jos säästäminen olisi aloitettu jo aikaisemmin.

13.4 Tulojen vaikutus vertailutuloksiin

Neljännän vertailun tarkoituksena oli selvittää lakisääteisen eläkkeen määrittystä palveluntarjoajien laskureilla, kun tulot kasvavat. Jos laskurit ovat paikkansapitäviä, niin tulojen muutosten vaikutus lakisääteiseen eläkkeeseen pitäisi kaikkien palveluntarjoajien laskureilla olla sama.

TAULUKKO 10. Lakisääteisen eläkkeen erot palveluntarjoajien laskureiden välillä.

	Nordea	Sampo	Op-Pohjola
Kuukausipalkka 2 300 euroa, lakisääteisen eläkkeen määrä	920	952	1 103
Kuukausipalkka 3 000 euroa, lakisääteisen eläkkeen määrä	1 200	1 169	1 438
Kuukausipalkan nousu	30,40 %		
Muutos lakisääteisessä eläkkeessä palkan noustessa	30,4 %	22,8 %	30,40 %

KUVIO 9. Muutos lakisääteisessä eläkkeessä palkan noustessa 30,4 %.

Edellisen sivun taulukosta voidaan huomata, että Nordean ja Op-Pohjolan lakisääteinen eläke kasvaa laskureissa samaan tahtiin ansiotulojen kasvun kanssa. Sampo Pankin tulokset sen sijaan poikkeavat niin, että heidän laskurissaan lakisääteinen eläke ei kasva yhtä paljon kuin kuukausipalkka kasvaa. Tämä on varsin yllättävä tutkimustulos, sillä kaiken järjen mukaan sen pitäisi kasvaa laskureissa tismalleen samassa suhteessa koko ajan. Huomionarvoista on myös se seikka, että Sampo Pankki oli ainoa, joka ei ilmoittanut Internet-sivuillaan lakisääteisen eläkkeen laskuperusteitaan, toisin kuin Nordea ja Op-Pohjola tekivät.

14 JOHTOPÄÄTÖKSET

On erittäin hyvä asia, että markkinoille on uuden pitkäaikaissäästämislain myötä tullut uusia eläkesäästämisvaihtoehtoja kuluttajalle, joilla on mahdollista saavuttaa samat veroedut kuin eläkevakuutuksilla. Säästäjät ovat erilaisia, eri-ikäisiä ja erilaisissa elämänvaiheissa, joten yhtä säästämisen muotoa ei voikaan pitää sopivana kaikille. Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä avasi ikään kuin portin muille sijoitusvaihtoehdoille, joita kuluttajat olivat jo pitkään halunneet markkinoille.

Kuluttaja tarvitsee vaihtoehtoja sen mukaan, millaisilla summilla haluaa säästää ja millaista riskiä on valmis ottamaan. Sekä eläkevakuutusten että PS-tilien avulla on mahdollista säädellä esimerkiksi riskiä, mutta sijoitustoiminnasta enemmän innostuneet henkilöt valitsevat varmasti PS-tilin, sillä sen avulla voi säästäjä suoraan itse valita kohteet, joihin haluaa rahansa laittaa. Näin ollen myös riskin säätely on säästäjälle helpompaa, kun voi itse kontrolloida ja seurata säästöjensä arvonkehitystä paremmin sekä reagoida esimerkiksi pörssimaailman tilanteisiin ja arvonvaihteluihin.

Toisaalta markkinoille tulleet uudet eläkesäästämistuotteet eivät ole kuitenkaan poistaneet epävarmuustekijöitä, joita eläkesäästämiseen on liittynyt jo silloin, kun tarjolla oli pelkästään eläkevakuutus. Aina on mahdollista, että lainsäädäntö tai

verotus muuttuu, jolloin eläkesäästöjen nosto ei välttämättä tapahdukaan silloin, kun on ollut tarkoitus tai vaihtoehtoisesti vaikkapa pääoma- tai perintöveroprosentti nousee huimasti, jolloin eläkesäästöistä jää aina vähemmän säästäjälle tai säästöihin oikeutetulle nostohetkellä.

Nämä ovat asioita, jotka askarruttavat kuluttajaa suuresti, eikä uusi laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä pystynyt niitä poistamaan. Palveluntarjoajat esittelevät Internet-sivuillaan eläkesäästämisen hyviä puolia, veroetuja ja muita tuotteiden hyviä ominaisuuksia ja kuinka paljon tuottoa mistäkin tuotteesta on mahdollista saada. Tosiasia kuitenkin on, että palveluntarjoajat eivät tuo kulujaan kuluttajalle selkeästi esille, eikä niitä eläkelaskureissa oteta huomioon lainkaan. Lisäksi tuotteiden markkinointi voi olla asiaan perehtymättömälle tulevalle eläkesäästäjälle harhaanjohtavaa, sillä näitä edellä mainittuja epävarmuustekijöitä ei myöskään ole tuotu tuotteiden markkinoinnissa tarpeeksi esille. Voidaankin siis sanoa, että palveluntarjoajien jakama tieto ja tuotteiden läpinäkyvyys ei ole läheskään niin hyvää kuin sen ehdottomasti tulisi olla. Kuluttajan tulee olla itse suhteellisen aktiivinen ja perillä asioista, jottei joutuisi pettymään myöhemmin, kun sopimus on jo tehty.

Kaikista edellä mainituista riskeistä ja eläkesäästämistuotteiden huonoista puolista huolimatta, selkeä tarve eläkesäästämislle on ja se korostuu erityisesti lähivuosikymmeninä, kun eläkeläisten määrä koko väestöstä kasvaa. On epätodennäköistä, että valtio pystyy täysin turvaamaan näin suuren eläkeläisjoukon toimeentulon niin hyvin, kuin tähän mennessä on pystynyt. Ennen ihmisten elinikä on ollut matalampi ja tätä kautta myös eläkeläisten osuus väestöstä pienempi. Tämän vuoksi vaihtoehtoja eläkesäästämislle on tärkeää kehittää ja yrittää koko ajan parantaa lainsäädäntöä tämän tavoitteen edistämiseksi.

Eläkesäästäminen on mielestäni asia, jota kannattaa miettiä jo nuorena, vaikka asia ei olisikaan vielä kovin ajankohtainen. Säästäminen kannattaa aloittaa jo mahdollisimman varhain, vaikka säästösummat olisivatkin aluksi pienempiä. Tämä kaikki on kuitenkin säästöä tulevaa varten ja siinä säästäjä kerää hyötyä vain itselleen. On paljon helpompi vanheta, kun on säästössä varoja vanhuuden tulevia hoitokustannuksia ja muita yllättäviä menoja varten.

Tätä ajatusta tukee myös se, että kuten taulukoista 2 ja 4 voi huomata, 23-vuotiaana aloitettu säästäminen tuottaa säästäjälle huomattavasti suuremman lisäeläkkeen verrattuna 35-vuotiaana aloitettuun säästämiseen, vaikka säästäjän kuukausisijoitus on 35-vuotiaalla lähes kaksinkertainen. Eläkesäästämisen aloitus pienillä summilla on suhteellisen helppoa, eikä varmastikaan kaada kenenkään säästäjän taloutta kovin helposti. Eläkeiässä tuo säästöhetkellä pieneltä tuntuva sijoitus näkyy kuitenkin jo monta sataa euroa isompana lisäeläkkeenä kuukaudesta.

Sopimusta tehdessään tulee nuoren kuitenkin perehtyä tarkasti sopimusehtoihin, sillä Internetistä saatavat tiedot ovat yleisesti ottaen vajavaisia, eikä niihin voi täysin luottaa. Kuten kolmen palveluntarjoajan vertailusta saattoi huomata, on kulut piilotettu todella hyvin, eikä kuluttaja saa niitä selville muuta kuin sopimusehtoja lukemalla. Tulevan eläkesäästäjän on ensiarvoisen tärkeää pyytää palveluntarjoajalta tarkka tarjous juuri itselleen, mistä löytyvät kaikki kulut ja muut menot merkittynä. Tarjouksen saatuaan on säästäjän helpompi esittää palveluntarjoajalle kysymyksiä ja kilpailuttaa vaihtoehtoja, jotta pystyisi tekemään vertailuja ja saisi mahdollisesti vielä paremman ja itselleen parhaiten sopivan tarjouksen.

Yksi tärkeä asia, jota jokaisen eläkesäästämisestä kiinnostuneen tulisi pohtia, on se, miten yleisiä sopimusehtoja pystyttäisiin muuttamaan säästäjälle itselleen edullisemmaksi. Tällä hetkellä eläkesäästämistuotteiden kulut ja niiden kehitys on pitkälti palveluntarjoajan päätettävissä, eikä säästäjällä ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa niihin. Säästäjien tulisi pyrkiä vaikuttamaan näihin sopimusehtoihin yhdessä kuluttajajärjestöjen kanssa, jotta kulut perustuisivat enemmän säästämisen todellisiin kustannuksiin eikä palveluntarjoajien itse määrittelemiin hoitokuluihin ja palkkioihin.

Toinen mietinnän arvoinen seikka on se, pitäisikö myös riskiä saada eläkesäästämistuotteiden osalta edes joltakin osin palveluntarjoajan vastuulle. Tällä hetkellä eläkesäästämistuotteiden taloudellisen riskin kantaa tavallisesti säästäjä yksin, eikä palveluntarjoajalla ole käytännössä asiasta muuta vastuuta kuin, että sijoitukset tehdään säästösopimuksen ehtojen mukaisesti. Tosiasia kuitenkin on, että varat ovat eläkesäästämistuotteissa kiinni eläkeikään saakka, joten olisi kohtuullista, jos palveluntarjoajakin kantaisi edes osan sijoitusten riskistä. Eihän säästäjä saa

varojaan ulos, vaikka haluaisikin, kun sijoituksilla alkaa mennä huonosti. Ainoastaan sijoituskohteiden vaihto on joissain eläkesäästämistavoissa mahdollista. Palveluntarjoaja on kuitenkin tässä tapauksessa asiantuntija ja sijoitustoiminnan ammattilainen, jonka ammattitaitoon säästäjän tulisi voida luottaa.

Tulevaisuudessa lainsäädäntöä ja sopimusehtoja parantamalla eläkesäästämistuotteet ovat tarpeellisia ja kuluttajien mielenkiintoa herättäviä vaihtoehtoja eläkepäivien toimeentulon turvaamiseksi. Tulevia eläkesäästäjiä varmasti askarruttaa palveluntarjoajien jakamien tietojen luotettavuus ja monia epäilyttää, ovatko laskelmissa varmasti kaikki kulut, jotka palveluntarjoajat tulevat säästäjältä perimään, kerrottu ja eritelty. Tämän vuoksi eläkesäästämisen ja sen vaihtoehtojen tutkiminen ja jatkuva kehittäminen ovat tarpeen. Ilman tuotteiden ja lainsäädännön parantamista eläkesäästämisen suosio tuskin tulee tulevaisuudessa kasvamaan niin, että tulevat eläkeläiset pystyvät vapaaehtoisen eläkesäästämisen keinoilla riittävästi kattamaan lakisääteisen eläketurvan puutteet.

15 TUTKIMUSTYÖN ARVIOINTI

Eläkevakuutuksien vertailu on hankalaa, ja aihetta on vaikea tutkia, sillä palveluntarjoajat antavat hyvin epätasuaista tietoa laskureistaan ja laskureissa käytetyistä laskukaavoista. Täysin vertailukelpoisten tulosten saaminen on mahdotonta, sillä laskureihin ei voi suoraan syöttää haluamiaan arvoja tarkasti. Ainoa mahdollisuus parantaa laskelmien vertailukelpoisuutta olisi pyytää jokaiselta palveluntarjoajalta säästäjälle henkilökohtaisesti räätälöity tarjous ja vertailla niitä keskenään. Tämä ei kuitenkaan ollut tässä tutkimuksessa mahdollista, sillä siinä tapauksessa palveluntarjoajien läpinäkyvyyden arviointi kuluttajan itsenäisesti tekemässä tuotevertailussa ei olisi onnistunut.

Palveluntarjoajien Internet-laskureiden antamien arvojen luotettavuutta ei pysty arvioimaan, sillä kaikki palveluntarjoajat kertovat niiden tulosten olevan viitteellisiä.

Vakuutus sopimusta tehdessä voivatkin siis ehdot muuttua, vaikka laskuri näyttäisi Internetissä jotain muuta. On epäselvää, saavatko kuluttajat keskenään täysin vertailukelpoisia tarjouksia edes palveluntarjoajan toimistosta.

Tutkimuksessa esitetyt eläkevakuutusten vertailun tulokset ovat päteviä tällä hetkellä, mutta eivät välttämättä pysyviä. Vertailut on tehty tämän hetkisillä eläkelaskureilla, mutta lainsäädäntö, verotus ja esimerkiksi palveluntarjoajien laskurit saattavat muuttua tulevaisuudessa, joten samoilla perustiedoilla saattavat tulokset voi-
vat muuttua tulevaisuudessa. Tällä hetkellä laskurit antavat kuitenkin saman tuloksen joka toistokerralla, kun niihin syöttää samat tiedot. Kilpailu markkinoilla kiristyy koko ajan, joten mahdollisesti palveluntarjoajien tulee muuttaa laskureitaan selkeämmiksi pitääkseen kuluttajat ja kuluttajaviranomaiset tyytyväisinä.

Pitkäaikaissäästämistuotteiden ja niitä tarjoavien yhtiöiden vertailu on myös todella hankalaa, sillä vaikka aiheesta on kirjoitettu paljon, ei tieto yleensä ole kovin analyttistä ja tekstit ovat lähinnä koosteita kirjoittajan omista mielipiteistä ja ennakkolasenteista PS-tilijä kohtaan. Monia tekstejä lukemalla vertailija tulee huomamaan myös sen seikan, että talouden asiantuntijatkin ovat usein eri mieltä PS-tilien kannattavuudesta ja lakiuudistuksen merkityksellisyydestä, joka tukee täysin pätevän vertailun teon hankaluutta.

Pääsyy PS-tilien vertailun vaikeuteen on se, että laki pitkäaikaissäästämisestä on vielä niin uusi ja kokemuksia siitä on vähän. Tulevaisuudessa vertailu luultavasti helpottuu ja luotettavan tiedon saaminen ei ole säästäjälle enää niin vaikeaa, kun kokemuksia PS-tuotteista kertyy enemmän. Tällä hetkellä ei Internetistä varsinaisia PS-laskureita löydy, mutta toivottavasti palveluntarjoajat tulevaisuudessa esittelevät kuluttajalle erilaisia ja keskenään vertailukelpoisia pitkäaikaissäästämispaketteja.

LÄHTEET

Arvio elinaikakertoimen vaikutuksesta. Työeläke.fi-palvelu. Päivitetty 8.12.2009. [Http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=45367](http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=45367). Luettu 7.4.2011.

Eläkelaskuri. Nordea. 2011. [Http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6%20henki-+ja+el%C3%A4kevakuutukset/Ty%C3%B6kalut+ja+apuv%C3%A4lineet/Ei%C3%A4kelaskuri/1131532.html](http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6%20henki-+ja+el%C3%A4kevakuutukset/Ty%C3%B6kalut+ja+apuv%C3%A4lineet/Ei%C3%A4kelaskuri/1131532.html). Luettu 13.3.2011.

Eläkelaskuri. Op-Pohjola. 2011. [Https://www.op.fi/op?cid=151241103&kampanja=true](https://www.op.fi/op?cid=151241103&kampanja=true). Luettu 13.3.2011.

Eläkelaskuri. Sampo pankki. 2011. [Http://www.sampo pankki.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-Sijoita/Documents/Kissanpaivat.html?cpage=eläkelaskuri&ch=1020](http://www.sampo pankki.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-Sijoita/Documents/Kissanpaivat.html?cpage=eläkelaskuri&ch=1020). Luettu 13.3.2011.

Eläkeläiset voivat käydä töissä. Työeläke.fi-palvelu. Päivitetty 30.12.2010. [Http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39130](http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39130). Luettu 20.2.2011.

Eläkevakuutusten kulut ja tuotot. Finanssivalvonta. Päivitetty 16.11.2010. [Http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/Eläkevakuutus/Kulut_tuotot/Pages/Default.aspx](http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/Eläkevakuutus/Kulut_tuotot/Pages/Default.aspx). Luettu 20.3.2011.

Ikä antaa bonusta eläkkeeseenkin. Eläketurvakeskus. [Http://www.etk.fi/Page.aspx?Section=41825](http://www.etk.fi/Page.aspx?Section=41825). Luettu 8.9.2010.

Järvenoja, Markku & Saarinen, Mauri 2001. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. Edita, Helsinki.

Kansaneläke. Kansaneläkelaitos. [Http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/090608095927HN?OpenDocument](http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/090608095927HN?OpenDocument). Luettu 23.5.2010.

Kansaneläkelaki 11.5.2007/568.

Kansaneläkkeen määrä. 2011. Kansaneläkelaitos. Päivitetty 1.1.2011. [Http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/251002130719HN?OpenDocument](http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/251002130719HN?OpenDocument). Luettu 20.3.2011.

Kenelle kansaneläkettä. 2011. Kansaneläkelaitos. Päivitetty 7.3.2011. [Http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/090608100530HN?OpenDocument](http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/090608100530HN?OpenDocument). Luettu 20.3.2011.

Koskinen, Petri 2009. Eläkesäästäjä, pidä aina varasi. Talouselämä 3.3.2009. [Http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/article238630.ece](http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/article238630.ece). Luettu 8.9.2010.

Laki sidotusta pitkäaikaissästämisestä 22.12.2009/1183.

Lampinen, Antti 2009. Korkeat kulut syövät eläkesäästöt. Taloussanomien 4.2.2009. [Http://m.taloussanomien.fi/?page=showSingleNews&newsID=20092671](http://m.taloussanomien.fi/?page=showSingleNews&newsID=20092671). Luettu 22.3.2011.

Leinonen, Hannu 2011. PS-tileihin saatava uutta eloa. Kauppalehti 6.4.2011.

Lisätietoja laskurista. 2011. Nordea. <http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6henki-+ja+el%C3%A4kevakuutukset/Ty%C3%B6kalut+ja+apuv%C3%A4lineet/Lis%C3%A4tietoja+laskurista/1131552.html>. Luettu 13.3.2011.

Melander, Tommi 2011. Sampo-Pankki: PS-säästäminen kasvoi loppuvuonna. Arvopaperi 31.1.2011. <http://www.arvopaperi.fi/uutisarkisto/article570846.ece>. Luettu 21.3.2011.

Mäkitalo, Raili & Hautala, Urpo & Narikka, Jouko & Tuukkanen, Jorma 2010. Hyvinvointia kestävästi. Valtionvarainministeriö, joulukuu 2010.

Ossa, Jaakko 2010. Pitkäaikaissäästämisen verokohtelu. Defensor Legis 4/2010.

Pietiläinen, Tuomo 2011. Eläkeyhtiön johtaja: Ministeriö ”sössi” PS-tilien valmistelun. Helsingin Sanomat 19.3.2011, B6.

Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. 2010. Verohallinnon ohje Dnro 361/32/2010.

PS-säästäminen. Vakuutus- ja rahaneuvonnan julkaisuja. <http://www.fine.fi/userfiles/file/PS-opas.pdf>. Luettu 20.3.2011.

Sampo Pankki PS-markkinajohtaja 51 % osuudella. 2011. Sampo Pankin tiedote 31.1.2011. <http://www.sampopankki.fi/fi-fi/TietoaSampoPankista/media/Tiedotteet/Pages/SampoPankkiPS-markkinajohtaja51osuudella.aspx>. Luettu 20.3.2011.

Siva-työryhmän väliraportti. 2003. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tiedote 49/2003. <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1206719>. Luettu 8.9.2010.

Suomen eläkejärjestelmä. 2007. Toimittajat Hietaniemi, Marjukka & Ritola, Suvi. Eläketurvakeskuksen käsikirjoja. <http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=40896&Item=60248>. Luettu 23.5.2010.

Säästäminen PS-tilille. 2010. Veronmaksajien keskusliiton julkaisuja. Päivitetty 22.1.2010. <http://www.veronmaksajat.fi/omatveroasiat/pstili>. Luettu 16.6.2010.

Tuominen, Eila, Takala, Mervi & Forma, Pauli 2010. Työolot ja työssä jaksaminen. Eläketurvakeskuksen julkaisuja 2010:2. <http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=42909&Item=64853>. Luettu 7.9.2010.

Työeläkkeen muodostuminen. Työeläke.fi-palvelu. <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39058>. Luettu 23.5.2010.

Työeläkkeen säätäminen. 2008. Työeläke.fi-palvelu. Päivitetty 24.5.2008. <http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39144>. Luettu 25.3.2011.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395.

Usein kysyttyä eläkesäästämistä. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola.
[Http://www.tapiola.fi/www/Yksityisasiakkaat/Asiakkaana+Tapiolassa/Usein+kysytty a/Elakesaastaminen/](http://www.tapiola.fi/www/Yksityisasiakkaat/Asiakkaana+Tapiolassa/Usein+kysytty+Elakesaastaminen/). Luettu 24.5.2010.

Vakuutuslainsäädäntö 28.6.1994/543.

Vakuutussäästäminen. 2009. Finanssivalvonta. Päivitetty 22.12.2009.
[Http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Vanha_Saastajalle/Tuotteet_ ja_palvelut/Saasto_ ja_sijoitustuotteet/Vakuutussaastaminen/Pages/Default.aspx](http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Vanha_Saastajalle/Tuotteet_ja_palvelut/Saasto_ ja_sijoitustuotteet/Vakuutussaastaminen/Pages/Default.aspx). Luettu 20.3.2011.

Vanhuuseläke. 2010. Kansaneläkelaitos. Päivitetty 4.6.2010.
[Http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/220801145724EH?OpenDocument](http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/220801145724EH?OpenDocument).
Luettu 20.3.2011.

Vapaaehtoinen eläkevakuutus. 2010. Veronmaksajain Keskusliitto Ry. Päivitetty 22.1.2010. [Http://www.veronmaksajat.fi/omatveroasiat/vapaaehtoinenelake vakuutus](http://www.veronmaksajat.fi/omatveroasiat/vapaaehtoinenelake vakuutus). Luettu 15.7.2010.

Ylönen, Marjo 2011. Eläkesäästäminen 2011. Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan julkaisuja. [Http://www.fine.fi/userfiles/file/elakesaastaminen2011.pdf](http://www.fine.fi/userfiles/file/elakesaastaminen2011.pdf). Luettu 20.3.2011.